

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

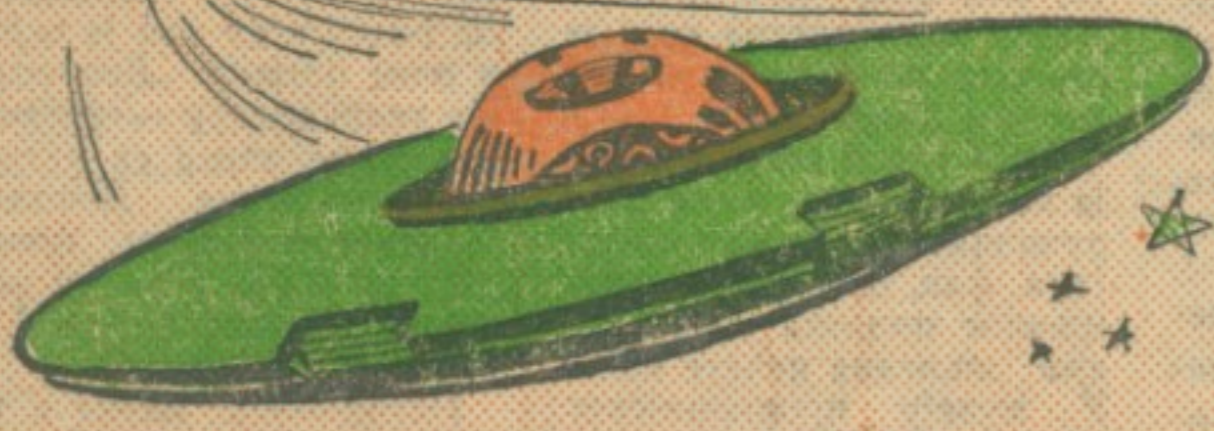
20
ДИНАРА
1952

Година XXIII — Број 561
Субота, 29. септембар 1962.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

У ЗАПЛЕЊЕНОМ БРОДУ ФЛАШ ЈЕ КРЕНУО НА ПРВИ ЛЕТ ВАМ НАШЕГ САЗВЕЖЂА...

НАПУСТИО САМ СУЊЧАНИ СИСТЕМ... ДА УКЛУЧИМ САД БРЗИНУ ВЕЋУ ОД СВЕТЛОСНЕ...

ОХ... ОСЕРАМ СЕ... КАО ДА МЕ НЕКО КИДА... НА КОМАДЕ...

БРЗИНА ЈЕ НЕВЕРОВАТНА... ЗВЕЗДЕ ИЗГЛЕДАЈУ КАО СВЕТЛЕЊЕ ТРАКЕ! КАО ДА ЦЕО КОСМОС ПРОЛЕТЕ КРАЈ МЕНЕ!

НЕСХВАТЉИВО... ОВАЈ БРОД ПУТУЈЕ БРЖЕ ОД СВЕТОСТИ... ДО НАЈБЛИЖЕ ЗВЕЗДЕ... ПРОКСИМА ЦЕНТАУРИ, ТРЕБА МИ ЈОШ САМО НЕКОЛИКО ЧАСОВА!

ЕНО ЈЕ... МОРАМ ДА СМАЊИМ БРЗИНУ... ИЛИ ЋУ УЛЕТЕТИ ПРАВО У ЊУ!

КАД ЈЕ БРОД СМАЊИО БРЗИНУ... РАДАРСКИ АЛАРМ! НЕКА САТЕЛИТ-КОСМИЧКА СТАНИЦА ТАЧНО НА МОМ ПУТУ!

СА САТЕЛИТА ПУЦАЈУ НА МЕНЕ! НИЈЕ НИ ЧУДО! НАПАДНУТ ЈЕ...

...НАПАДА ГА ЧИТАВА ФЛОГА СКОПИЈАНСКИХ БРОДОВА... БАШ КАО ШТО ЈЕ ОВАЈ МОЈ! МА ЧИЈИ ДА ЈЕ САТЕЛИТ...

...У МЕНИ ИМАЈУ САВЕЗНИКА!

ОСТАЛА СУ ЈОШ САМО ДВА СКОПИЈАНСКА БРОДА... УХВАТИО САМ ИХ НА ПРЕПАД... СМАТРАЛИ СУ ДА САМ ЊИХОВ!

НАПАДАЈУ МЕ С ДВЕ СТРАНЕ... НЕМА МИ ИЗЛАЗА!

У ОВОМ БРОЈУ: Бишка код Мигбеја. Шиша има ново. Град са вештачком климом. Стари водич. Пустолов. Писац последњеј Мохиканца. Астрономски мозаик. Вести.

КРОЗ ВЕКОВЕ

СРАМЕЖЉИВОСТ И ПРОНАЛАЗАК

Један од најзначајнијих проналазака у медицини учињен је због срамежљивости. Стетоскоп, апарат за слушање, из кога су се касније развиле лекарске слушalice, проналазак је Француза Ренеа Теофила Хипократа Ленека, личног Наполеоновог лекара. Године 1816. Ленеку је дошла на преглед једна млада Парижанка

која је боловала од срца. Ленеку се нашао у негодном положају: жена је била веома срамежљива и устезала се да му дозволи да је прегледа на уобичајен начин: приклањањем уха на тело. Ленеку је у неприлици савио у трубу комад чврстог папира и тако прегледао болесницу. На своје велико чуђење утврдио је да се откуцаји срца много брже чују кроз папирну цев него голим ухом.

НИКАД НЕДЕЉОМ

За време средњег века у Енглеској је постојало сујеверно веровање да недељом не треба водити болестан зуб јер ће се онај коме се зуб извади посваћати с вољеном особом. Одлагање за сутрадан није ничему водило јер је вађење зуба у понедељак, веровало се, доносило тугу. Среда је значајна

„губитак“, четвртак — „срамоту“. Зуби су се смели водити само у петак и суботу, јер је вађење у те дане „доносило“ наследство од неког далеког сродника и успех у пословима. У ствари, „срећне“ и „несрећне“ дане измислили су путујући надрилекари да би несрећнике који су патили од зубобоље натерали да сачекају њихов долазак који се обично поклапао с пазарним данима.

КОМЕТА И ЦВЕТ

Многима од вас можда је хортензија омиљено цвеће. Али, вероватно чак ни ви који је волите не знате да је са овим цветом везано испитивање Халејевог комете.

Године 1705. пријатељ и ученик великог Њутна Едмунд Халеј (1656—1742) објавио је први у историји каталог путања познатих комета. У том каталогу били су објављени подаци о путањама 24 комете што су се појавиле у раздобљу од 1337. до 1698. године чије је путање Халеј израчунао.

Међутим, тек по објављивању каталога Халеј је запазио да три комете имају необично сличне елементе орбите и да то не може бити игра случаја. Тада је он изнео хипотезу да у каталогу нису забележене три комете, већ само једна која се три пута вратила Сунцу.

Интервал између појединих „вртања“ комете износи 76 година. Последњи пут ова периодична комета била је виђена 1682. Значи, њену следећу појаву, закључно је Халеј, треба очекивати 1758. године.

Да ли је Халејева хипотеза

чувеног париског часовничара.

Средином 18. века учешће жена у озбиљним математичким израчунавањима било је више него ретко и необично.

Израчунавања париске групе показала су се савршено тачна: Халејева комета појавила се тачно на време које су они одредили.

Сви учесници париске групе добили су признања и награде. Посебну, још једну награду добила је Хортензија Лепот 1769. године.

У то време вратио се из Индије астроном Лежантил и донео изванредно леп, у Европу дотле непознат цвет. Париска академија наука једногласно је одлучила да се тај цвет назове именом Хортензије Лепот.

Сазвежђе мачке

Не зна се ко је први назвао групу од седам звезда Великим медведом или Великим колама нити се зна ко је први звезду која указује пут дао име Поларна. Познати су само народи чија се митологија одразила у давању имена разним сазвежђима.

Међутим, називи неких сазвежђа појавили су се тек у новије време. Тако је 1799. године астроном Лаланд назвао групу неправилно разбачених малих и не много сјајних звезда „сазвежђе Мачке“. Када су га питали зашто је тако поступио, Лаланд је одговорио: „Ја много волим мачке, обожавам их. Надам се да ће ми бити опроштено што сам после шездесет година преданог рада у астрономији, једну од њих населио на небо“.

Али, савременим астрономима овај његов разлог није био довољно убедљив. Они су Лаландову „Мачку“ протерали натраг на Земљу

и очистили небо од других неприкладних назива каснијег порекла као што је, на пример, „Регалија Фридриха Великог“. Данас су дефинитивно озакоњена 88 назива за сазвежђе чије су границе тачно и јасно одређене.

Тешко је наћи иједну област техничког стваралаштва у којој се није огледао проналазачки геније Леонарда да Винчија. У његовим безбројним техничким скицама пропраћеним писменим објашњењима налазе се и први у свету падобран и неколико пројеката летелица које су имале да покрену зпруге и снага човекових мишића.

Велики проналазач није „заобишао“ ни хеликоптер. „Од свих шема које је да Винчи оставио иза себе — пише познати историчар науке и технике Жил Дигем — нема тачније од скице хеликоптера која се чува у Француској академији. Цртеж је толико јасан да су за конструисање апарата готово потпуно излишна објашњења и упутства којима је пропраћен. Све је толико очигледно да је свака сумња искључена: уметник је конструисао свој модел.“ И даље: „Што се тиче самог апарата, то га је он не само нацртао, већ је и дао упутства како да се изради и прорачунао његове могућности. Елиса хеликоптера не састоји се од посебних лопатица, већ представља заврше непрекидног Архимедовог завртња који се обрће око вертикалне осеи!

Леонардо је за свој хеликоптер изабрао Архимедов завртњак желеди да овај при потребној површини има најмање могућ дијаметар и висину, то јест

ХЕЛИКОПТЕР НА СТАРОЈ ИКОНИ

да буде што компактнији. Додуше, касније се показало да ово решење није најорехније. Завртњак је као покретач много мање подесан од лопатасте елисе. Ето због чега је први модел хеликоптера који је стварно полетео имао две елисе с лопатицама.

Тако гласи рана историја хеликоптера у свим приручницима и енциклопедијама. Али, ово једног занимљивог податка који у овим књигама нећете наћи. У музеју провинцијског градића Ле-Ман на северозападу Француске чува се средњовековна икона коју је непознати иконописац

насликао бар неколико десетина година пре Леонарда да Винчија. На њој је насликан Исус као дете који је у руци држи играчку — хеликоптер. И тај хеликоптер много је савршенији од онога чију нам је скицу и опис оставио Леонардо. На хеликоптеру — играчки налази се елиса са четири крила-лопатице. Довољно је само га једном погледати да би се с пуним уверењем казало: да, овај апарат ће полетети!

Историчари науке и технике имају над чим да се замисле: ко је и када измислио ваздушну елису и хеликоптер?

Читава композиција

На изградњи највећег гасовода на свету, на деоници Бухара — Урал, у Совјетском Савезу, употребљава се универзални дизел-електрични ро-

торни екскаватор. Овај екскаватор у стању је да за један сат ископа хиљаду кубних метара материјала што је довољно да се напуни читава

једна композиција теретног воза.

Особина овог екскаватора није само висок учиник, већ и способност да сам закопа ископани канал. Ширина канала који се њим може прокопати је метар до метар и четврт.

Ripley's - Веровали или не!

НОВАЦ ОД КАРТОНА
ОКРУГЛИМ НОВЧИЦИМА НАЧИЊЕНИМ ОД КАРТОНА ПЛАКАНЕ СУ ХОЛАНДСКЕ ТРУПЕ 1574. ГОДИНЕ ЗА ВРЕМЕ ШПАНСКЕ ОПСАДЕ ГРАДА ЛАЈДЕНА

НАЈДРАМАТИЧНИЈА ПАРТИЈА ШАХА У ИСТОРИЈИ!

ПРИНЦУ **ЈУСУФУ** ОД ГРАНАДЕ КОГА ЈЕ ЊЕГОВ БРАТ МУХАМЕД VII ОСУДИО НА СМРТ ИСПУЂЕНА ЈЕ ПОСЛЕДЊА ЖЕЉА — БИЛО МУ ЈЕ ДОЗВОЉЕНО ДА ЗАВРШИ ЈЕДНУ ПАРТИЈУ ШАХА МУХАМЕД ЈЕ УМРО ДОК СЕ ПАРТИЈА ИГРАЛА И ЊЕГОВ НА СМРТ ОСУЂЕНИ БРАТ ПОСТАО ЈЕ **ЈУСУФ III** КРАЉ ГРАНАДЕ (1408)

ПОЛ ЕНДЕРСОН

ИЗ ЈОРКА (САД) МОГАО ЈЕ ДА ИЗ ЧУЧЕКЕТ СТАВА ПОДИГНЕ ТЕРЕТ ОД 362 КИЛОГРАМА

© 1961, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved

ЛОПТУ ОД ЛИШКА БИЛОКЕ КРИТОМЕРИЈЕ

ВЕШАЈУ ИСПРЕД ЈАПАНСКИХ КАФАНА ЈЕР ВЕРУЈУ ДА ОНА СВА АЛКОХОЛНА ПИЋА ЧИЊИ УКУСНИЈИМ

ЈЕДНО КИНА ДРВО РАСТЕ КРОЗ НАПУШТЕН СИЛОС ВИСОК 30 МЕТАРА У ПАЗИ МАУНТИНУ (САД)

ВОДОПАД

КОЈИ ИМА ОБЛИК ЧИЗМЕ НАЛАЗИ СЕ КОД ТАНСЕНА (ФРАНЦУСКА)

ДВА ПУТА РОЂЕНА РЕЧ

Плод савремене цивилизације — будилник — сваком је познат. Али, вероватно нисте знали да је будилника било још много пре но што су постојали часовници. Наиме, пре неколико векова будил-

ником су називали манастирског слугу који је лење калуђере будио на јутарње богослужење. Тај брадати „будилник“ имао је за дужност „да дуж хелија с батниом иде и у хелијска врата да лупа“.

ЖАБЕ МЕТЕОРОЛОЗИ

Органи за дисање код жаба веома су осетљиви на сваку промену атмосферског притиска. Пред кишу, на пример, жабе крекећу сасвим другачије него уочи сунчаног

дана. Према тврђењу једног кинеског зоолога жабања временска „прогноза“ тачна је 90 до 95 процена. Треба само пажљиво слушати жабље кретање и научити правити разлику између разних врста жабљих „концерата“.

ЛАВЕЖ ИЗ ЈОНОСФЕРЕ

Јонсфера понекад „издаје“ необичан звук. Снимљен на магнетофонску траку и репродукован 160 пута бр-

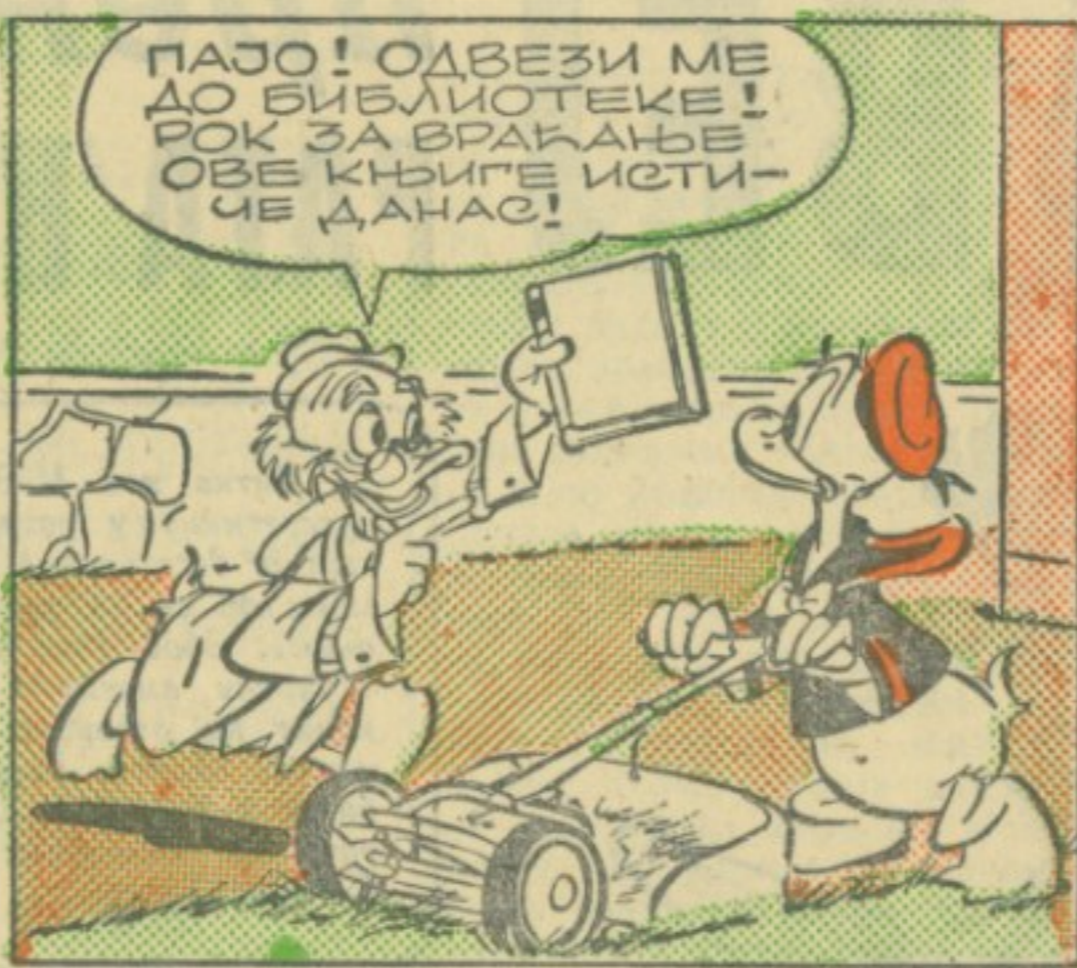
же, тај звук подсећа на псећи лавез. Могућно је, сматрају стручњаци, да звук производе метеорити приликом пролетања кроз атмосферу.

ЈОШ ЈЕДНО МРТВО МОРЕ

Недавно је америчка антарктичка експедиција открила на југоистоку Викто-

ријине земље још једно „Мртво море“. Вода у њему је данас је пута славнија од морске и никад се не замрзава.

БОСОНОГИ БОМБАШИ

Брајића Таван, јако утврђен непријатељев положај, недалеко од Санског Моста, није се могао лако освојити нападом с фронта. Због тога је у децембру 1942. године решено да се

2. чета 1. батаљона 6. крајишке бригаде убаца за леђа непријатељу и изненадним бомбашким нападом олакша заузимање утврђења које је било начичкано бункерима, опасан

но рововима и сплетом бодљикаве жице.

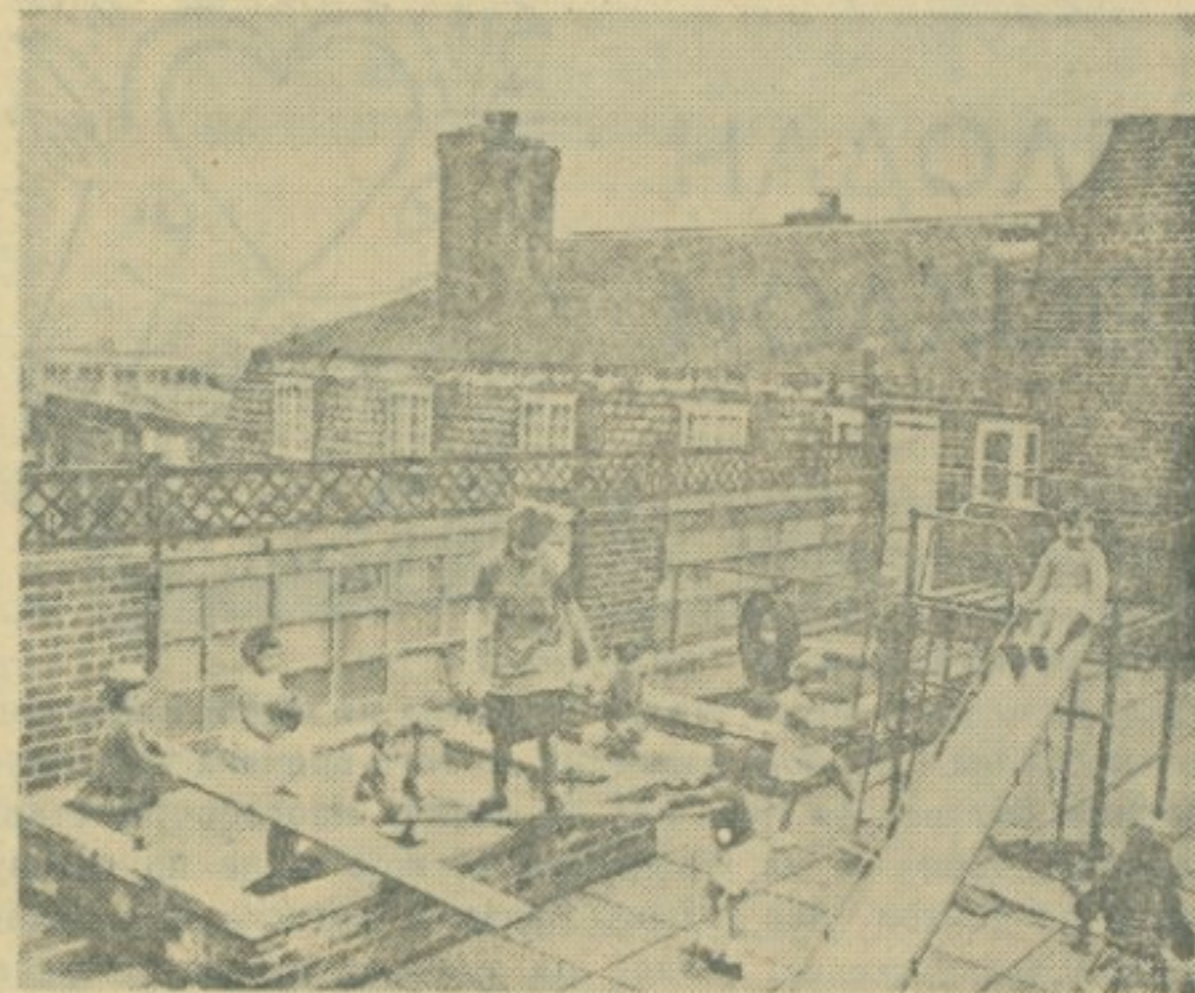
На каменитом земљишту какво је око Брајића Тавана тешко се могло нечујно провући између непријатељских засада и патрола. Довољна је и најмања неопрезност па да бат корак, одрвољен каменчић или звецкање порције открије покрет чете. Командир је стога пред полазак наредно борцима да оставе порције и чутурице, скину обућу и вежу је за опасаче.

Босоноги бомбаша крећући се лагано, обавриво су заобишли главни непријатељев положај и пред саму зору, изненада, извршили бомбашки напад. То је био знак за почетак напада с фронта.

Благодарени препад босоногих бомбаша већ у првим јутарњим часовима је сломљен отпор непријатеља на Брајића Тавану.

ДЕЧЈИ ВРТОВИ НА КРОВОВИМА КУЋА

Потребно је децу удаљити са улице, — чује се са свих страна у свим великим и средњим градовима. Колико год су потребни паркови у великим градовима, исто толико потребна су и игралишта за децу. Овај проблем добро познају родитељи у Ст. Панкрасу, радничком крају Лондона, где је саобраћај веома жив. То их је натерало да траже игралишта за најмлађе. И решење су нашли — на крововима кућа. Тако је решен тежак проблем чистог ваздуха за ове малишане. Две васпитачице и две њихове помоћнице чувају децу. Градски савет овога предграђа предузео је све како би се на крововима створило што више удобности за малишане.

не. На слици је дечји врт на крову једне школске зграде у овом лондонском предграђу. Деца могу да гледају на улицу с крова кроз несатомљиву стаклену ограду.

Од тренутка када је узлете са носача авиона „Јорктаун“, командант Лесли, на челу ескадриле од 17 бомбардера за пикирање, држао се курса који га је водио у сусрет носачима авиона јапанског адмирала Нагуме.

У исто време други амерички ваздухопловни командант Мак Клуски, на челу 37 бомбардера, узлете је са носача авиона „Ентерпрајза“. Убрао је угледао пред собом оријашке облике јапанских носача авиона. Било је тачно 10 сати када су Лесли, с једне стране, и Мак Клуски, са друге стране, са 54 бомбардера поређана у облику клешта, стегли јапанску флоту.

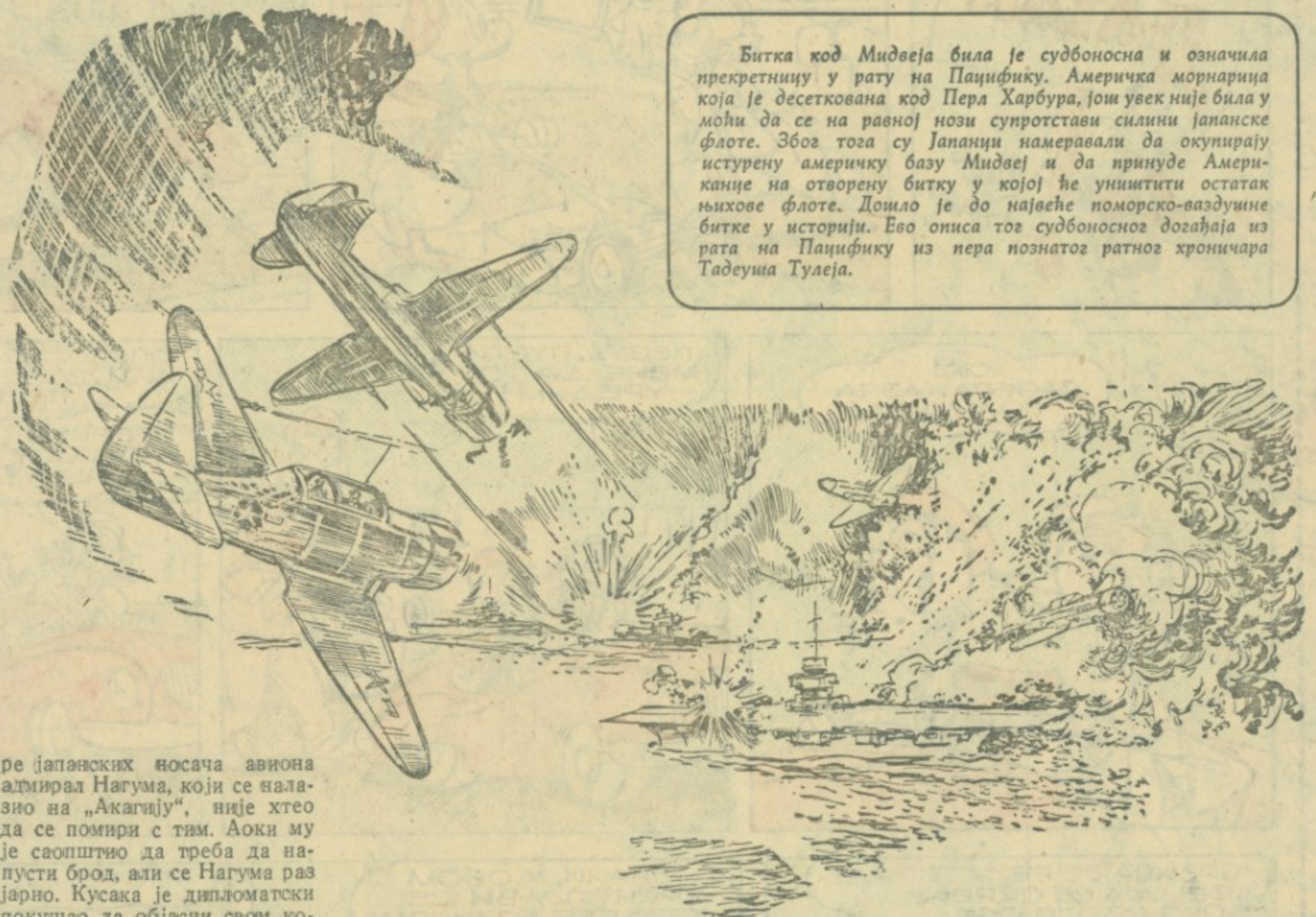
Лесли се нашао над четири јапанска носача, баш у тренутку када су они разбијали формацију да би избегли нападе. Брод „Акаги“ пловио је на запад, близаци „Сори“ и „Хири“ налазили су се испред њега. Када је Лесли сишао на висину од 4.300 метара јасно је уочио silhouette „Каге“ који је имао 26.900 тона. Одмах је изабрао њега за плен уместо мањих „Сорија“ и „Хирија“, који су имали по 10.000 тона. Обрушио је свој авион. Неколико секунди касније за њим је кренуо пилот Холибер са бомбом од 500 килограма под крилима. Затим су следиле остали. Циновски носач авиона „Кага“ био је у Леслијевом нишану. Више ескадрила на његовој палуби спремале су се да узлете. Лесли није имао времена да се приближи. Са висине од 3.000 метара засуо је митраљеском паљбом „Кагу“. Холмберга, који му је био за репом, дочекала су експлозије противавионских граната. Иако је био изрешетан, обрушио се и на висини од 750 метара притиснуо електрично дугме за пљивавање бомбе. Тренутак касније циновски пламенови шикнулају са носача авиона. Делови палубе „Каге“ ковитлали су се у ваздуху. Један јапански ловачки авион типа „Зеро“, који је полетео, суновратио се у море. Командант Окада лежао је мртав у својој покиданој и изгорелој униформи међу остацима разореног командног моста који су се пушили.

После овога одјекнуле су још три страшне експлозије. Запаљени морнари као живе бакље урлајући трчали су тамо-амо и скакали у море. Гориво је текло. Ватра је захватила складиште бомби. Одјекнуле су страховите детонације. Настао је пакао.

Пошто су Леслијеви бомбардери претворили брод „Кагу“ у зажарену ветру, одмах за њим Мак Клускијева ескадрила била је спремна да се суноврати на „Акагиса“ и „Сорију“. Било је 10.25 часова. Бомбе од 500 и 250 килограма парале су ваздух. Једна бомба погодила је писту за узлетање на броду, па су многи авиони са пилотима одлетели у море. Адмиралски одред „Акаги“ претворен је за неколико тренутака у пловешу буктињу.

На запаљеним и разореним јапанским носачима авиона одигравале су се драме источњачког јунаштва и мистицизма. Капетан Аоки и контраадмирал Кусака увидели су да је брод „Акаги“ изгубљен. Главни командант прве еска-

МИДВЕЈ прекретница РАТА НА ПАЦИФИКУ

Битка код Мидвеја била је судбоносна и означила прекретницу у рату на Пацифику. Америчка морнарица која је десеткована код Перл Харбура, још увек није била у моћи да се на равној ноzi супротстави силини јапанске флоте. Због тога су Јапанци намеравали да окупирају истурену америчку базу Мидвеј и да принуде Американце на отворену битку у којој ће уништити остатак њихове флоте. Дошло је до највеће поморско-ваздушне битке у историји. Ево описа тог судбоносног догађаја из рата на Пацифику из пера познатог ратног хроничара Тадеуша Тулеја.

ре јапанских носача авиона адмирал Нагума, који се налазио на „Акагију“, није хтео да се помири с тим. Аоки му је саопштио да треба да напусти брод, али се Нагума разјарио. Кусака је дипломатски покушао да објасни свом команданту да су изгубљене све наде и да би команду требало пренети на други брод. Нагума је урлао на своје потчињене називајући их издајницима. Одбио је да напусти адмиралски носач авиона. Трезвени Кусака наредио је неколицини официра да ухвате адмирала Нагуму и да га силом одведу са места пожара и пустиош. То је учињено у последњем тренутку. Нагума и његови пратиоци спустили су се низ један кабл. Крстари на броду почели су да изабацију пламен помешан са искривљеним челичним деловима и комадима тела официра и морнара. Прегрејани митраљези сами су отварали паљбу на сваком кораку. Експлозије нису престајале. Изгледало је као да се сам пакао поамнио.

Један разарач пристао је уз носач авиона „Акаги“ који се распадао и пренео Нагуму са његовим пратиоцима на крстарицу „Нагару“.

Слични прикази одиграли су се и на носачу авиона „Сорију“, чији командант капетан Јанагимото није хтео, да напусти брод. Тада је пришао један разарач чији су официри узалуд покушавали да убеду Јанагимота у бесмисленост његове жртве. Али, разарач се морао удаљити да не би и он био захваћен пламеном. Капетан Јанагимото по следњи пут је виђен услед дима и огња како попут неког античког хероја умире певајући јапанску химну.

Три јапанска носача авиона представљали су још само за-

паљене олупине. Стотине јапанских морнара пливали су по уљу које се просуло по морској површини. Једно торпедо које је нека америчка подморница испалила на „Кагу“ експлодирало је пре него што је погодило циљ. Јапански морнари окачили су се на његове делове који су још пловили. Неколико експлозија у 19.25 означиле су крај „Каге“ који је потонуо са више стотина људи.

Ни одважни ватрогасци са „Кагија“ нису успели да обуздају пожар. Капетан Аоки наредио је да се у 17.15 часова са великом церемонијом и по частима скине царска слика са зида и однесе на један разарач. Два сата доцније Аоки је са својим људима напустио брод, који је потопљен торпедом са једног јапанског разарача да не би пао у руке Американцима. Носач авиона „Сорија“ потонуо је са 700 људи. Тако су бомбама, које су Американци изручили у размаку од свега 2 минута, између 10.25 и 10.26 часова, потопљена три носача авиона који су представљали понос Нагумове ескадре.

Фанатични Јапанци нису клонули. Још увек су покушавали да пораз претворе у победу. Једини нештећени носач авиона био је „Хири“ Када је у 10.50 часова контраадмирал Абе, који је привремено на крстарици Тон био преузео команду, наредио је адмиралу Јамагушију да са свим расположивим ваздушним снагама предузме напад на америчке носаче авиона, енергични и далековиди Јамагуши одговорио је да је такву наредбу већ издао. Тачно у 10.40 часова осамнаест јапанских бомбардера за обрушавају, у пратњи неколико ловачких авиона, напустили су палубу „Хирија“. Под командом поручника Кобајашија бомбардери су се попели на висину од 4.000 метара. Не приметивши да се припућали иза америчких бомбардера који су се враћали на своје носаче авиона, Било је одлучено да се нападне највећи амерички носач авиона „Јорктаун“.

Са „Јорктаун“ полетело је 10 извиђачких авиона, а 7 бомбардера на месту за узлетање товарило је бомбе од 500 килограма. Још 25 апарата спремали су се да узлете. Тачно у 11.59 часова официр са радара на „Јорктауну“ приметио је групу светлуцавих тачака на екрану. Налазиле су се на удаљености на око 80 километара. Одмах је излато наређење за узбуњу. Ловачки авиони кренули су у сусрет непријатељу, а нишаније про-

тивавионске артиљерије заузеле су места. „Јорктаун“ је био спреман за борбу.

Амерички ловци умешали су се као осиге међу јапанске бомбардере још када су се они налазили на 30 километара далеко од „Јорктауна“. Јапанци су хладнокрвно настављали лет према свом циљу. Када су се појавили изнад „Јорктауна“, капетан Бакмастер наредио је да носач авиона заплови пуном брзином. У исто време засуо је јапанске авионе паљбом из свих својих топова.

Прва бомба промашила је „Јорктаун“. Први јапански пилот који је у обрушавању покушао што ниже да се спусти, суновратио се у море. Дру-

ги јапански пилот избацио је бомбу пре него што се његов авион, захваћен унакрсном паљбом артиљерије, расплео. Бомба је погодила предњи леви бок „Јорктауна“ и направила огроман кратер. Настала је погибија људи. Ватра је захватила три авиона. Следећа бомба експлодирала је као гром. Провалила је мост за узлетање и изазвала пожар у просторији са камерама и филмским материјалом. Трећа и последња бомба продрла је у утрбу брода и изазвала пожар у одељењу за текстил. Брзина брода се смањила, а у 12.20 часова све машине престале су да раде. За то време десеткована јапанска ескадрила враћала се на свој брод.

Њу више није предводио Кобајаши. Погинуо је. Од 25 авиона који су напали „Јорктаун“, преостала су само 3 бомбардера и 3 ловачка апарата.

У међувремену јапанска команда одлучила је да са последњих преосталих торпедних бомбардера и 6 ловаца са „Хирија“ одмах изврши напад на још два америчка носача авиона. Иако је знао да му је то последњи лет, командант јапанске ескадриле поручник Томонага сео је у свој авион са источноачком мирноћом.

Оператор са поправљеног радара на броду „Јорктаун“ приметио је нову јапанску ескадрилу на даљини од око 50 километара. На оштећеном носачу поново је дак знак за узбуњу. Авиони су узлетели. Топови су били спремни за дејство.

Ловци су напали ескадрилу Томонаге када се она налазила око 15 километара далеко од „Јорктауна“. Док су они водили борбу са јапанским ловцима, Томонага је наредио својим торпедним бомбардерима да се распеше и појединачно нападају носач са свих страна. Томонага је избацио своје торпедо само један тре нутака пре него што ће његов авион добити пун погодак и експлодирати. Крстарице и разарачи који су окружавали „Јорктаун“ подigli су пред јапанским авионима праву огњену завесу.

Кроз застор смрти који је поставила америчка противавионска артиљерија пробило се свега 5 од 10 јапанских бомбардера. Сви су избацили торпедо, али су само два погодила „Јорктаун“. Погоци су били страшни. Одјекнуле су експлозије. Људима са „Јорктауна“ учинило се да се прамац подигао изнад воде. Носач авиона се накривио. Све што се на његовој палуби могло кретати, сручило се у море. Капетан Бакмастер наредио је да се напусти брод. Стотине њих су пливали окружени са свих страна уљем и мазутом. Сваки који би случајно прогутао мало загађене воде осећао би страховите болове у стомаку и тоњу урличући од очаја.

Бакмастер је сачекао да са брода буду евакуисани сви рањеници и посада, па је и он напустио пловешу буктињу и на „Асторију“ се придружио адмиралу Флечеру. Иако је „Јорктаун“ два дана доцније потонуо, битка код Мидвеја за Јапанце била је изгубљена.

ЗРНА ЗНАЊА

Дарежљивост није у џепу, већ у срцу.

Сенка штапа не штити човека од сунца.

Није тешко јести рибу, тешко ју је очистити.

Не говори о снази тока реке у којој се ниси купао.

Лош копач сву кривицу баца на мотику.

Ако сиромаш нађе неку ствар за њега кажу: украо.

Ко те не зна, тај те и не цени.

Само онај штап који ти је у руци убија змију.

Несрећа никад не долази сама.

Добро име светли и у тами.

Птица се поузда само у своја крила.

Ласкавац се умори више од жетеоца (кINESКА).

Жена која воли да пере нађе увек воду (швајцарска).

Не једи трешње са уображеним човеком јер ти се може десити да ти кошнице пљуне у лице (данска).

ИЗ ЗБИРКЕ ЧИКА СТАЈЕ

Старо дрво има затворено срце (индијска).

Државник треба да има срце у глави (француска).

Стомак носи ноге (јеврејска).

Вода квари вино а претоварене двоколице пут (француска).

Поред лепог перја пролази и лоше месо (ирска).

Са пријатељем поступај као да је злато, не примај га док се ниси у то уверио (словеница народа Баска).

Доста чини гозбу (грчка).

Дан који се не заврши без ноћи није леп (италијанска).

Дијаманти имају своју цену, добри савети је немају (португалска).

Није срамота уклонити се слону с пута (анамитска).

Онај ко рано леже и устаје сигуран је да ће зарадити свој хлеб (нормандска).

Кад будеш умирао питаће те шта си урадио а не ко ти је био отац (персијска).

Цак злата се брзо празни: уметников тоболац је увек пун (персијска).

Ако скочиш у бунар, провићење није дужно да те тамо тражи (персијска).

Отворена врата и свеца доводе у искушење (шпанска).

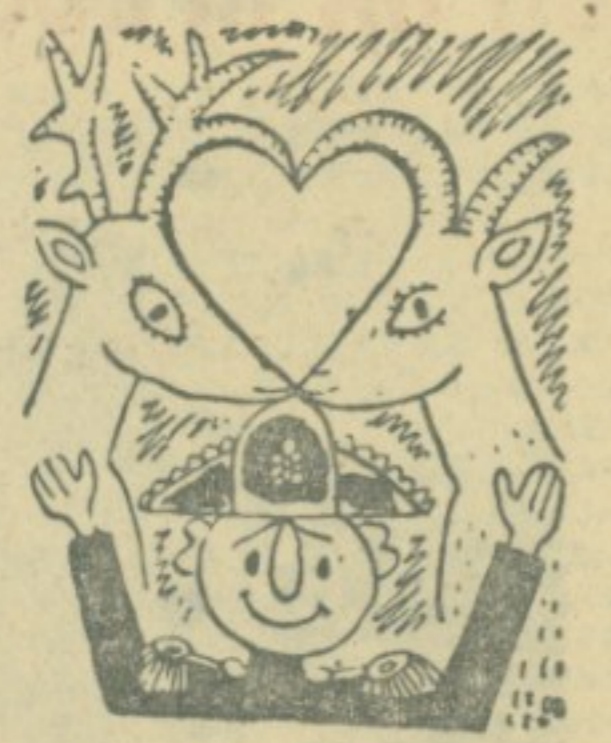
Како начиниш постељу тако ћеш и спавати (француска).

Не треба никад очајавати због тога што ниси урадио исто као и остали (арабљанска).

Људи се познају по раду и потпису (арабљанска).

Онај који нема ништа другог осим врлина, није много бољи од онога који има само пороке.

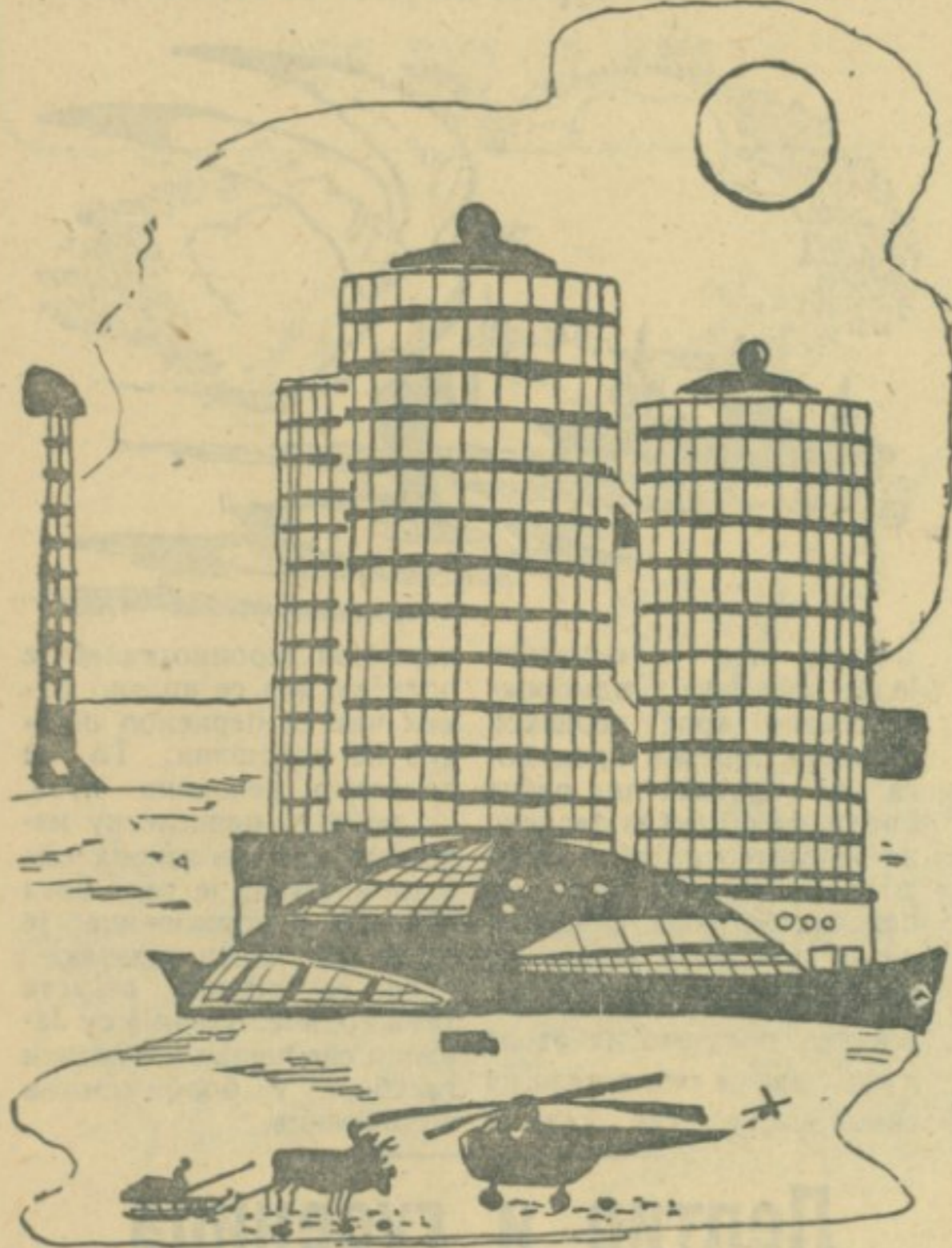
ПЛОДАН ПОКЛОН

Фауна Нове Каледоније прилично је сиромашна. Међутим, у њеним шумама има веома много јелена. Историја ових животиња необична је и занимљива. Једном давно француски гувернер Нове Каледоније добио је из Француске на поклон пар јелена — мужјака и женку. Животиња су једнога дана прескочиле ограду и побегле у шуму. Од тог једног пара

— јелена на Новој Каледонији до тога времена није било — потичу многобројна стада јелена која живе на острву. Данас је јеленско месо један од главних извора исхране. Поред тога, Нова Каледонија сваке године извезе неколико хиљада јелена.

ГРАД СА ВЕШТАЧКОМ КЛИМОМ

Они не су ни налик осталим градовима света. Далеки север. Вечити мраз. Моћне буре и вејавице. Температура ваздуха пада до -60°C . Оскудно кратко лето завирује овде само два месеца и не успева чак ни да открани смрзнуту земљу. Али човек живи у тим областима, вади злато, драги камен, никл, бакар. Неколико хиљада километара одатле, у Лењинграду, инжењери и архитекти траже начин како да се олакша рад поларника и промени клима која их окружује. Преначити климу целе области земље за сада је немогуће. Али направљене су скице и макете будућег града, какав ће се моћи изградити у областима Далеког севера.

И нехотично скице и макете подсећају на илустрације из научно-фантастичних романа. Платформа за пристајање хеликоптера, низови зграда у облику кула, велике провидне куполе и све то међусобно спојено пролазима у облику стаклених коридора. Тако ће изгледати град са вештачком климом.

„Уђимо“ у њега и погледајмо како живе његови становници. Високо се дижу петнаестоспратни објекти за становање. Први спратови су подигнути на три метра висине изнад земље на нарочитим стубовима. То је урађено да би се

»МОРАЛ« БЕЗ ТАКМАЦА

Становници Сан Франциска, САД, престали су да се чуде када на улицама свога града сретну псе у сукњама или панталонама, а мачке у шареним хаљиницама. Наиме, овде је недавно било основано „Друштво за чување јавног морала од непристојности голих животиња“, које је за „одећу“ оваквих животиња већ утрошило 142.000 долара.

сачувала трајност вечно смрзнутог гла. Цилиндрични облик зграда и слободни простор под њима омогућиће да се избегну снежни наноси. Зидови зграда изграђени су од алуминијумских легура и пластичног материјала. Прозори су херметички и немају отворе — за проветравање. Свеж ваздух долази у станове помоћу нарочитих уређаја, који исто време одржавају непроменљиву температуру.

Ако би се становницима прохтело да прошетају, зато је непотребно да навлаче скије и клизају се по снежној тундри. За одмор и шетње, у центру града уређен је зимски парк, покривен огромном провидном куполом. У њему не постоје временске промене годишњих доба. Прозорски сусрећу вечно зелене крошње дрвећа и жбунова, алеје цвећа, фонтане. Под куполом се такође налазе спортска игралишта, стадион, музичка сала. Градске улице покривене су провидним кровом. Испод њега су два тротоара, који се налазе један изнад другог. На тај начин улице су, како би се рекло, двоспратне! На доњем спрату се налазе магацини, гостионице и друштвене установе, а на горњем — децји вртови и јаслице, школе, клубови. У централном делу улице — велики булевар.

Под пространим куполама смештене су болница и поликлиника, а поред њих стовариште животних намирница и одеће. Зграде за становање, парк, улице, болница и стоваришта спојени су међусобно нарочитим коридорима — пролазима.

Тако ће изгледати град пре дванаест година. Али свуда на Далеком северу нису потребни такви градови. Мала насеља градиће се од само две до три зграде за становање, спојене с вртом под куполом.

По замисли аутора пројекта С. Аднавалова и М. Цимбала, архитеката, опрема за овакве градове градиће се од комбинованих конструкција, које ће производити комбинати за производњу кућа. То ће омогућити да се градови растављају и преносе с места на место. За подизање градова непотребни су цигла, обично стакло, бетон, малтер, цемент и други грађевински материјали. Столаре, зидаре, мајсторе за малтерисање и молере, замениће монтери, који ће саставити зграде из делова и спојити их обичним шрафовима.

Да би се у граду одржала температура на којој би се људи осећали нормално и на којој би дрвеће и жбунови

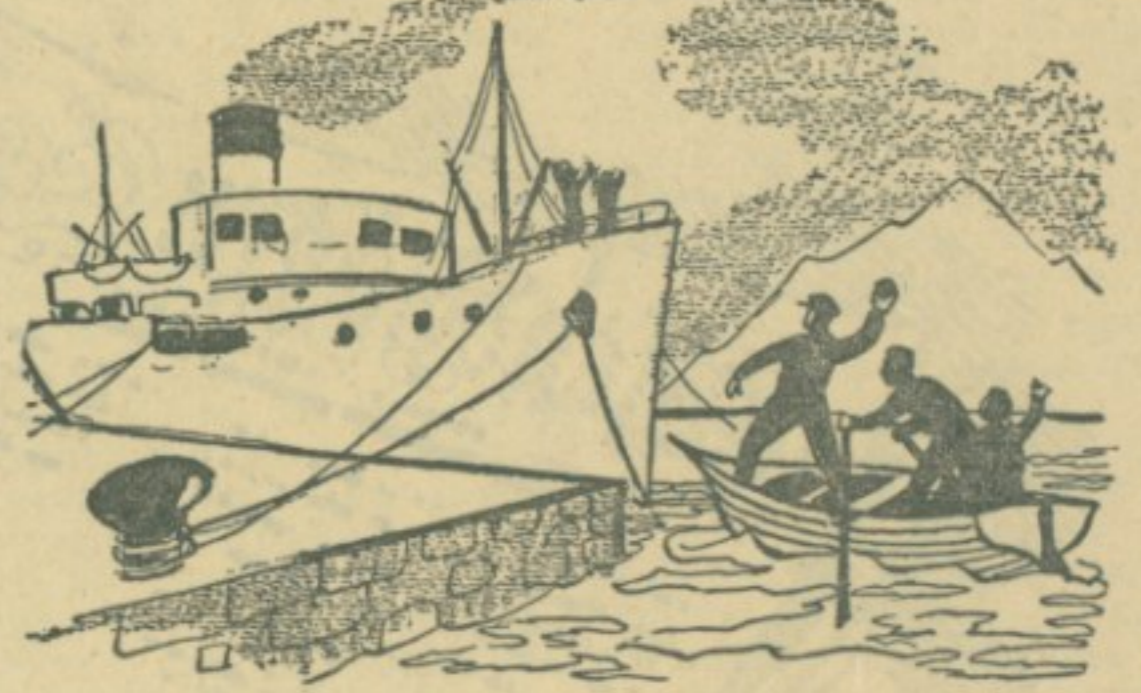
Пројект за подизање градова на Далеком северу у којима се годишња времена неће смењивати. Све зграде, улице и паркови под заштитним куполама

могли расти, биће потребно да се изведе нарочити систем загревања. Гас, нафта и угаљ не задовољавају пројектанте. Правити топлотне резервоаре и извучити цевима за спровођење гасова исувише је скупо и гломазно. Архитекти су се ослањали на електричну енергију. Велике хидроелектроцентралне које се изграђују на сибирским рекама, у потпуности могу снабдевати град електроенергијом.

Спољни ваздух улазиће у нарочите коморе, где ће га

електричне инсталације загрејати и тек после тога он ће доспевати у просторије за становање. Сем тога, собе ће се загревати и финим електробатеријама, уграђеним у зидове. Део топлог ваздуха долазиће и под куполе парка и на градске улице. Али климатске услове у парку и по улицама ствараће нарочите лампе инфрацрвеног зрачења. Њихова специфичност је у томе што ваздух не загревају, већ дају своју топлоту само предметима на које су управљени њихови зраци. Веома далека насеља са вештачком климом моћи ће се загревати малим атомским електроцентралама. Такву електричну централу и 40 литара нарочитог горива, колико је довољно за једну годину, моћи ће да превезе један авион.

Овде је било речи о граду будућности, чији пројекти су разрађени у лењинградској филијали Академије архитектуре и грађевинарства СССР. Али када ће први становници прећи прагове необичних градова? Тешко је одредити годину. Може се само рећи да су се представници Јакутског совнархоза заинтересовали за овај пројект и већ желе да за себе саграде град са вештачком климом.

Уместо риба бомбе

У октобру 1942. године један талијански брод, који је са Виса возио за Венецију терет од 150 тона опљачканог вина, усидрио се, због невремена, у луци Муртери код Шибеника. У то време је недалеко од града била приморска партизанска чета. Чим су борци спазили брод, њих петорица су ушли у рибарски чамац и као рибари, с мрежом преко прамца, кренули ка усидреном броду.

— Желите ли рибе? — питали су издалека људе који су стајали на палуби

Чланови посаде брода и војници били су неодлучни. Једни би радо јели ри-

бу, други су одбијали понуду. „Рибари“ су и даље веслали као да не разумеју шта им са брода поручују. Када су пришли сасвим близу уместо риба су хитнули бомбе.

У краткотрајној борби је заробљено 6 италијанских војника и 7 чланова посаде, а брод је потопљен.

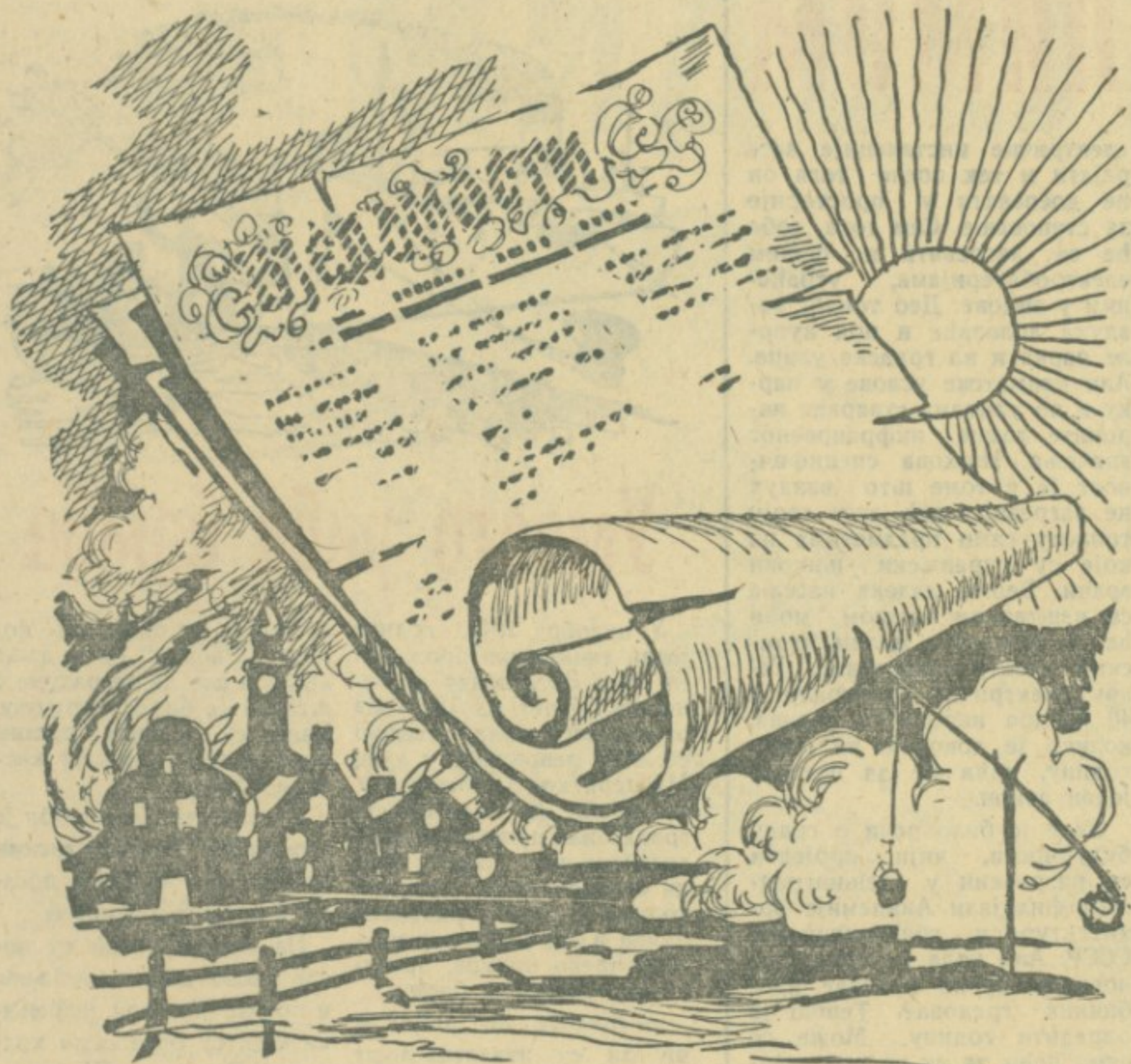
На сличан начин су после месец дана заробљене и посаде још три једрењаче који су превозили храну из Задра за Шибеник.

Том приликом је заплењено 5 вагона хране, а једрењачи су потопљени.

WALT DISNEY

СРЕБАН ПУТ

ПРЕ 170 ГОДИНА

ШТА ИМА НОВО?

Кад је Стефан Новаковић 1792. године почео да издаје у Бечу новине под називом „Славенско-српскија вједомости“, време није било ружичасто, најмање за аустријску царевину у којој је живео и велики број Срба. Ратови с Француском, у ствари ратови с моћним начелима француске револуције, дубоко су уздрмали све феудалне европске државе. Ратовали су владари, а народи прижељкивали дах великих и дотад неслушених слобода.

Незадовољство до краја...

На мисао да се и за Србе издају новине први је дошао Маркидес Пуљо, грчки штампар. Али подухват није био другог века (1791—1792). Међутим, његову идеју је прихватио Србин Стефан Новаковић иначе бечки штампар и издавач. Готово одмах, 28. децембра 1792. године, почео је са издавањем својих „Вједомости“ „с цесарокраљевским благоутробним (милоствивим) дозвољенијем“. Аустријска царевина је свим снагама настојала да очува јединство али то је зависило и од многих народа који су је сачињавали. Стотине пукова одлазило је на бојиште а многи, сасвим непоуздани, напуштали су фронт. Полицијске мере, цензура штампе

Бечки штампар Стефан Новаковић покренуо је 1792. године прве новине за Србе. Ратни извештаји и вести о домаћем животу и несрећама које су задесиле српске породице пуниле су странице првих новина

и густа мрежа шпијунажа обавиле су све грађане аустријске царевине. Нарочито је штампа била под најстрожим надзором. Новине што их је издавао Стефан Новаковић, наведнувши их као добит за просвећивање српског народа, биле су углавном само одраз онога што је цензура пропустила. А на српски народ, за аустријске власти увек сумњив, нарочито се пазило.

О Србима граничарима, који су сачињавали главнину аустријске војске, један савременик каже: „Турски рат, који се дигао 1787 (у народу назван „Кочина крајина“), у коме се граничарска војска вољно жртвовала сматрајући да ослобађа земљу својих отаца (Србију), јако је ослабио ред који служи, а и резерва је већ знатно премењена и задржана од пољске радње,

која без тог реда не може бити. Рат је овај учинио, те граничари не могаху плаћати порезе на своје земље. А како су ипак на то силно терани, стадоше и жалбе дизати и још им не би ни поможено, а већ их наново позваше на француски рат, који — једно што није био рат на Турчину а друго што су цело време далеко од куће — дотера њихово незадовољство до краја. У њиховим писмима из Нидерландије која су по обичају у дворском војном савету у Бечу — отварања и читана, видело се како су душом клонули и нимало не таје како милују француска начела слободе, које мисли ни цару не бежаху затајене кад у њихов табор дође...?

„Плакање из одушевљења“

Новаковићеве „Вједомости“, иако цензуром и полицијским мерама сасвим пригушене, у допису из „Вршца“ од 8. марта 1793. године говоре о једном батаљону састављеном „од самих младих јунака Срба и Влаха“ који је „данас рано из Алибунара отмарширао“ и о томе како је многа мајка сина сузама, и супруга друга испраштала, јербо пут далек, и по враштиније неизвесно јест“. Иначе, по одобрењу цензуре могло се плакати само из одушевљења за „свога благоутробног монарха, а одлазак „на Француза“ морао је бити „с радостију“ што ће се „пролити кров за милостивог цара“.

Број претплатника на „Вједомости“ септембра месеца 1793. године био је свега 130, иако је уредник настојао да повећа и број страница и да лист учини што занимљивијим. Највише је читан у Пешти, Будиму, Сент Андреји, Новом Саду, Осиеку, Трсту, па и у Венецији, а стигао је и у Црну Гору, Румунију, Русију и у подунавске градове Бугарске.

Штампариа Стефана Новаковића у Бечу, којој су се најистакнутији Срби толико обрадовали и која је штампала врло значајне српске књиге оптерећивала је дугом свог власника а „Вједомости“ су га још увећале. Уместо назване „новине“ Новаковић је покушао да уведе назив „Вједомости“, према руском, али се он већ ни у нашој најранијој журналистици није одржао.

„Вједомости“ су, право рећи, билтен ратних догађаја европске коалиције против француске револуције. И кад се говори о другим земљама и догађајима у њима, онда је у првом реду важно шта се све тамо спрема да би се уништили „крвни жедни ребеланти, убице благоутробних краљева и прочи злодели“. С много труда он је прикупљао ретке пријатеље у нашим крајевима и од њих стварао прве наше дописнике. За неке се зна који су, али их је већина остала анонимна.

Небо бакарно — земља гвоздена

Дописник из Земуна често јавља шта се дешава у Београдском пашалуку, о органи заштити „фрајкор“, добровољачких одреда, у који су ступали и избеглице из Србије, чији је командант био аустријски пуковник Михаљевић. Ни у Београдском пашалуку није било мирно иако је у њему везировао Мустафа-паша, у народу назван „Српска мајка“ али стално угрожаван од порте. Допис из Земуна као и сви они други из Вршца, Новог Сада, Осиека, Великог Бечерека (данас Зрењанина) Суботице, Карловца, Темишвара, из Славонске Пожеге, Сремске Митровице и других врло су драгоцени као документи о многим збивањима у нашем народу крајем 18. века, у „гибелним (опасним) летима“.

У броју од 24. марта 1794. године један дописник из Баната (из манастира Ковиља) јавља: „Овде је код нас неисторисана суша: које сунцем жарким, које непрестаним на промену вестрови — све поље у једну ледину учинило се. Целу зиму проведосмо без кише и без снега. У нас је снег тако редак био како беле пчеле, а кише баш ни капи не имамо. Небо се учинило бакарно, а земља гвоздена. Богзна како ћемо са својом летиницом и с храном на крај изаћи“. А како су то биле тешке ратне године мало је способних радника и остало на њивама. Те године је суша захватила целу Европу — „из свију предела Европе једнаке су тужбе“.

„Вједомости“ су кратким белешкама обавештавале и о великим пожарима у Загребу, Вараждину, Новом Саду, Футогу, Беоцину.

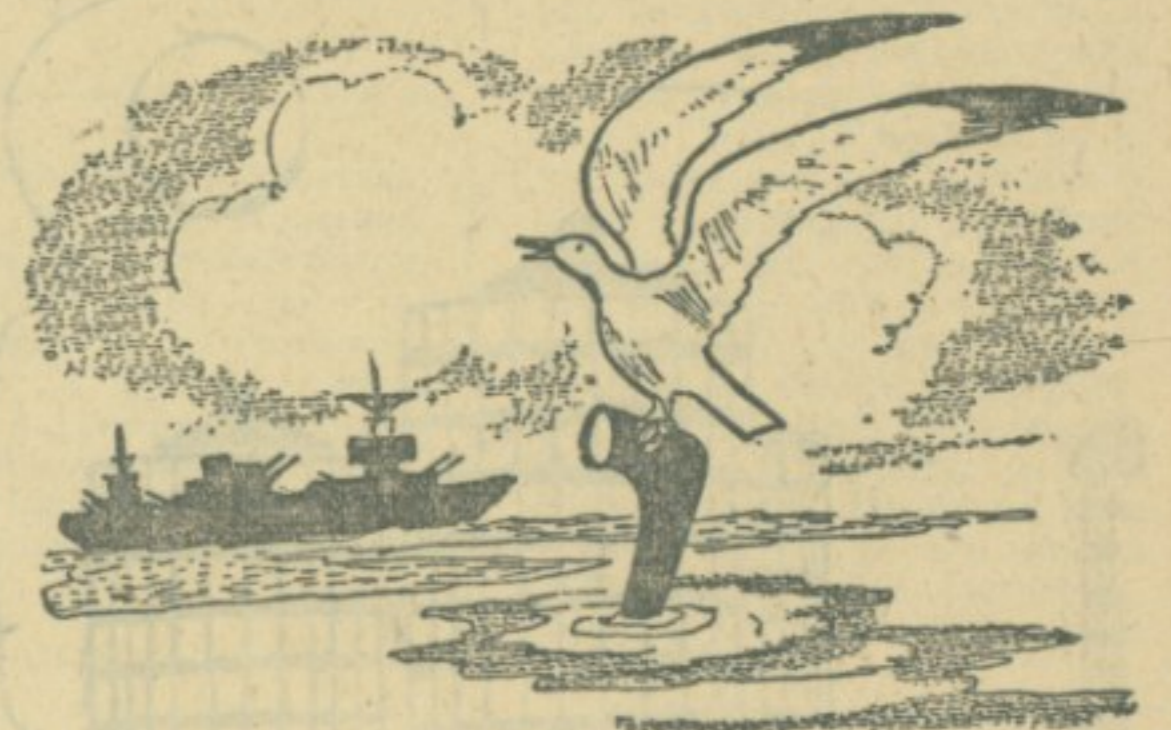
У Карловцима је горело два пута (пута). Аустријска царевина била је пуна дезертера, одметника, „фрајкорела“, који су се сами ставили ван закона и живели „у пустињству“. У Карловцима су они уценили неке грађане: ако им се не исплати одређена свота — попалиће варош. Карловачки мајстор и грађанин, оснивач прве српске гимназије Димитрије Савов уценио је са 300 форинти.

„Против оваких злочиначких претњи и намених дала је славна Генерална команда сваку рукопомоћ и наредила је све што би могло да обезбеди сигурност грађана и града. Али злочинци се не боје ништа, но пишу једнако и претећи ишту новац. Претили су и самому господину архиепископу и митрополиту карловачком огњем ако људе не убеди да им новац пошаљак...“ Како су се ствари даље развијале, није нам познато, али Карловци су горели „и по трећиј крст“.

У „Вједомостима“ има понешто и вести о домаћем животу наших људи, о несрећама које су задесиле поједине породице, а највише о збивањима у просвети, школству и књижевности.

Последњи број „Славенско-српскија вједомости“ изишао је у петак 22. децембра 1794. године. И потом седамнаест година Срби више ни су имали својих новина.

ГАЛЕБОВИ ПРОТИВПОДМОРНИЧКО ОРУЖЈЕ

Само што је осматрач једне америчке подморнице спазно кроз перископ јапански теретни брод кога су пратила два ратна брода, на објектив перископа је слетео галеб који је до тада кружио изнад јапанских бродова. Осматрање је тиме било онемогуће. Војник је тресући перископ покушао да отера птицу, али је она остала на своме месту. Тек када је перископ заронио, галеб је полетео, али се вратио одмах чим се перископ појавио на површини. То се поновило неколико пута. Из воде се напослетку изронила два перископа одједном. Птица је тиме била збуњена и подморница је могла наставити задатак. То се десило августа 1944. године. Касније су Јапанци све чешће користили галебове у борби против подморница.

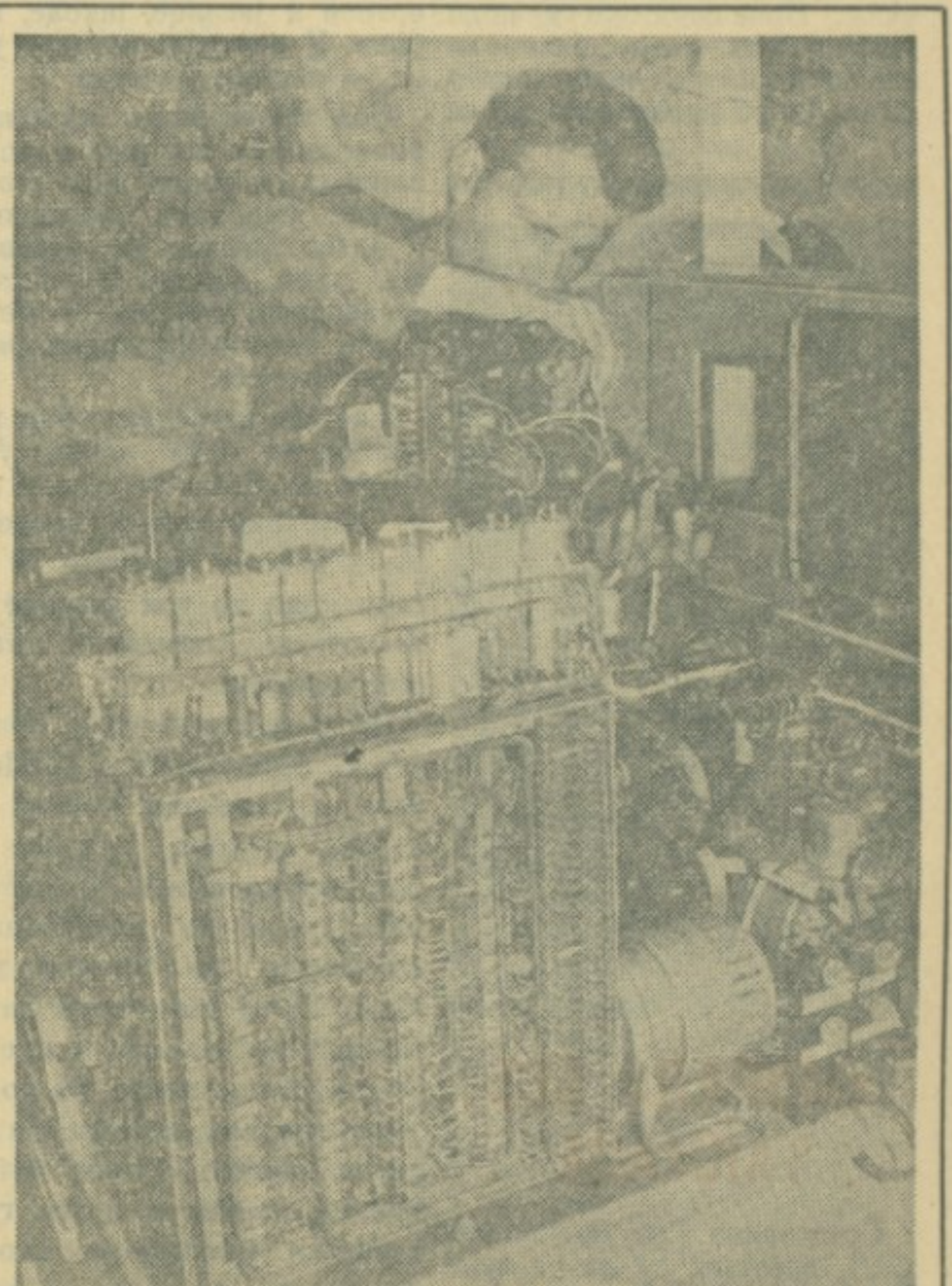
Лептир и гусеница

Лептир необичне лепоте лете над мирисним цветом. Изненада је приметно ружну Гусеницу како мили у дрштини и презриво јој довикнуо: — Чуј, како се само усудујеш да се појавиш поред мене? Одлази! Видиш ли како сам леп и како се блистам на Сунцу. Мене крила узносе високо према небу,

а ти само пузиш по земљи. Губи се!

— Охоли, шарени Лептиру — мирно му одговори Гусеница — Твоја лепота не даје ти право да ме презиреш. Ми смо били и остајемо рођаци. Зар ти раније ниси био гусеница и зар твоја деца неће бити гусенице?

ЗА КОНТРОЛУ ПОТПИСА

Овај електронски апарат, изложен у Минхену, употребљава немачка пошта да би контролисала потписе на чековима. Довољно је да службеник притисне на једно дугме које представља број рачуна и да се аутоматски појави потпис на једној плочи. Овај апарат садржи филм са 10.000 потписа.

АНЕГДОТЕ

ПРЕМАЛО МАШТЕ

Познатог математичара Давида Гилберта питали су једном за судбину једног од његових ученика у кога су некад биле полагање велике наде.

— Ах, тај — сетио се после дужег размишљања Гилберт. — Он је постао песник. За математику је ипак имао премало маште.

ТАЧКА ГЛЕДИШТА

За време једног предавања на Гетингенском универзитету, математичар Гилберт рекао је:

— Пред сваким човеком налази се одређени хоризонт. Понекад се тај хоризонт због нечега смањи до бесконачно мале величине претварајући се најзад у тачку. Тада човек каже: то је моја тачка гледишта.

У СВЕТУ РЕКОРДА

Од незапамћених времена многи људи желе да буду бољи од других. Ако нису успели да се прославе и истакну у било каквој врсти спорта, измислили су сопствену дисциплину и у њој држали првенство.

Такмичења у јелу обављају се већ од пре хиљаду година. Сада се светска првенства у прождрљивости организују сваке године. После њих обично већина учесника одлази у болницу.

Навешћемо неколико примера, који показују колико могу прогутати наједаред највећи светски прождрљивци.

★ Питер Лом, из Хага, Холандија, у току три часа појео је 2 килограма шпaгeтa, 12 пилића, и 3 килограма печења.

★ Алфред Рајнбоу, из Сиднеја, Аустралија, прогутао је 322 остриге за 24 минута.

★ Карол Гери, из Рецио Емилија, Италија, појео је 10 метара кобасица у току 117 минута.

★ Роберт Соулс, из Монреала, Канада, разбио је и попио 97 свежих јаја за 31 минут.

★ Светски шампион у прождрљању шпaгeтa је Грк Фанис Когадимас. У току једног часа он је појео 300 метара шпaгeтa. Овај свој рекорд он не сматра ничим нарочитим.

★ Светски рекорди постоје и у другим „областима“. Један Француз, на пример, шампион је у звиждању. Он је у стању да звижди 9 часова и 45 минута без прекида.

★ Енглеz Тим Хели, шампион је у руковању! Његов резултат је: 9.002 човека за 9 часова и 15 минута.

★ Рекордер у путовању без карте је један Немац. Он је 78 пута путовао без карте на различитим превозним средствима и никада није био задржан.

★ Један индијски факир је шампион у посту: 105 дана! Други факир је одлучио да постави нови рекорд. За време „генералне пробе“ он је одлежао 63 дана у стакленом сандуку на „постели“ од разбијених боца. То је урадио у друштву два питона и неколико отровница. За време поста омршавио је за 22,9 килограма. Када се „генерална проба“ завршила, био је тежак свега 42,7 килограма. Прошло је више месеци док му је пошло за руком да поново нормално једе.

★ Постоје рекорди и у плакању. Апсолутном шампионом ту се показала модискиња Егит Вилер, из Филадельфије, САД. Она је искрено плакала 2 часа и 44 минута. Њена најопаснија конкуренткиња испала је из такмичења, јер је жири открио да је њена марамица за брисање носа била натопљена соком од лука.

Рекорд у жвакању гуме: један амерички скаут жвакао је гуму без прекида пуних 8 часова. Сматра се да је овај рекорд скоро немогуће оборити.

★ Рекорд у бубњању: Сем Јулано, САД, седећи у излогу једне радње, непрекидно је ударао у бубањ 67 часова, 11 минута и 40 секунди.

★ До каквих последица може понекад довести трка за рекордима, показује нам овај пример из Енглеске. Један Енглеz и један Шкотланђанин такмичили су се ко ће дуже издржати без дисања под водом. Енглеz је задржао дисање 2 минута и 57 секунди. Потом се загрнуо и угушио.

★ На језику грађевинских

Овог месеца дебељушката, златно-црна пругаста буба слави свој јубилеј. Тачан датум није познат, али баш некако у ово време пре сто година „открила“ је кромпирова златица своју склоност према кромпиру. До тог времена буба се и није звала кромпирова златица, већ златица из Колорада. Наиме, до пре сто година она се у Колораду, одакле је пореклом, хранила биљком званом „дивља помоћница“. Међутим, почетком шездесетих година прошлог века у Колораду су први пут почели да гаје кромпир и златица је веома брзо открила да је он укуснији од дивље траве.

Отада се златно-црна буба окомила на кромпир. Кренула је незадрживо напред, свуда где се кромпир могао наћи. Године 1865. прешла је реку Мисисипи и устремила се на северо-запад да би се већ 5 година касније појавила у околини Њујорка. Океан за њу није био непремостива препрека; било јој је потребно свега 7 година да као „слепи путник“ стигне у Европу. Године 1877. кромпирова златица примећена је први

„СЛЕПИ ПУТНИК“ ИЗ КОЛОРАДА

пут између Келна и Леверкузена. Ипак, требало јој је још четири године пре него што је чврсто закорачила на европско тло. После првог светског рата „укопала“ се у Француској, у околини Бордоа, где је опустошила кромпирништа. Тешке године после другог светског рата биле су за кромпирова златицу „најбогатије“ јер није било средстава за њено уништавање и она је мирно настањавала своја пустошења. Данас јој то више није могуће јер се против ње, чим се појави, води немилосрдна борба најсавременијим хемијским средствима.

МЕЂУ ШКОТЛАНЂАНИМА

— Знам једног писара у Глазгову који чим умочи перо у мастило, затвори мастилоницу да не би течност испарил.

— Ништа то није. Мој отац има пријатеља у Единбургу који свако вече заустави зидни сат да се казаљке не би абале.

— Ни то није ништа. Ја имам ујака који је престао да чита новине да не би трошио стакло од наочара.

ЗАТО ШТО СУ РЕТКИ

Стенографи у Великој Британији, како се прича, тако су ретки да им поједине велике фирме пружају веома повољне услове. Између осталог: плату знатно вишу него обично, нову писаћу машину по избору, бонове за ручак, додатак за одећу, бесплатне карте у унутрашњем саобраћају,

бесплатан одлазак код фризера у слободном времену и слободно време у току дана за разне куповине, па најзад кола за бесплатан превоз до станице по завршеном послу.

ЗИДОВИ НА ТОЧКОВИМА

У будућој кући све ће бити као у бајци. Зидови ће се моћи померати по жељи сопственика. Пружаће се многе изванредне могућности. Ако очекујете госте, благовремено можете повећати салон за пријем. Ако вам затреба соба за рад, ништа лакше од тога.

★ Изградња станова са зидо-

вима у облику ормана са преградама стајаће знатно јефтиније од обичних станова. Они су прорачунати за једну породицу. Предвиђени су за куће блиске будућности, које ће нарочито заводи серијски производити. У најскорије време производња оваквих станова отпочеће у Москви, Чељабинску и Кемерову.

★ стручњака овакви станови ће се називати становима са еластичним површинама. Улогу зидова вршиће ормани са застакљеним полицама, предвиђеним за одело и рубље, и чак столовима који се могу од њих издвојити и расклопити. Овакав зид се може развући, поново скупити или једноставно померити.

Џемс Фенимор Купер

ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ

Џемс Фенимор Купер био је први амерички писац који је стекао светску славу. За време америчке револуције, његов отац Вилијем Купер, пореклом Енглеz, купио је с једним пријатељем огроман комплекс земљишта око језера Отсега, у средишту да наше савезне државе Њујорк. То је у оно време био још пуст крај али је промучурни Вилијем схватио да та пуштара има будућност. Почетком 1786. године почео је да распродаје поједине парцеле и пре него што се снег отопио многи насељеници стекли су ту нов дом. После неколико година и сам Вилијем Купер, који је дотле живео у Њу Џерсију, наставио се у новом насељу које је добило име Куперстаун (Куперов град).

Најмлађе дете у породици, дечак Џемс, имало је тада тек нешто више од годину дана. Много година касније Џемс, који је рођен 15. септембра 1789. долао је свом имену и девојачко презиме своје мајке Фенимор.

Године 1803. Џемс је отишао на Јелски универзитет где је остао три године. Затим је пет година пловио морима, најпре као обичан морнар, а касније као крманош. Куперов први роман „Предостројност“ био је објављен у Њујорку. Тему за ро-

ман Купер је узео из друштвеног живота Енглеске и вероватно је због тога доживео неуспех. Његови пријатељи, који су осећали да он има талента, саветовали су му да промени средину у коју „смешта“ јунаке својих романа, да се мане Енглеске коју познаје само по причању и да пише о крајевима и људима који су му блиски. Купер је примио савет пријатеља и резултат је био роман „Шпијун“ који је читалачка публика одушевљено поздравила.

Нашаваши праву средину за своје јунаке Купер се одмах дао на писање „Пионира“. То је била прва од пет књига у којој се појављује Кожна чарапа. Ту његову серију романа често и називају заједничким именом „Приче о Кожној чарапи“. Поред „Пионира“ ту спадају „Последњи Мохиканац“, „Прерија“, „Трагач“ и „Ловац јелена“.

Иако написане пре више од једног века, Куперове књиге и данас имају своје верне читаоце: омладину која се одушевљава доживљајима и авантурама Кожне чарапе као што су се њима у своје време одушевљавали и њихови очеви и дедови. За Кожни чарапу Купер је једном рекао да је он „философ дивљине, простодушан, веран, неустрашив до крајњих граница, а ипак опрезан“. Можда су баш те особине и учиниле да Куперови романи и данас имају своју читалачку публику.

Џемс Фенимор Купер умро је 1851. године.

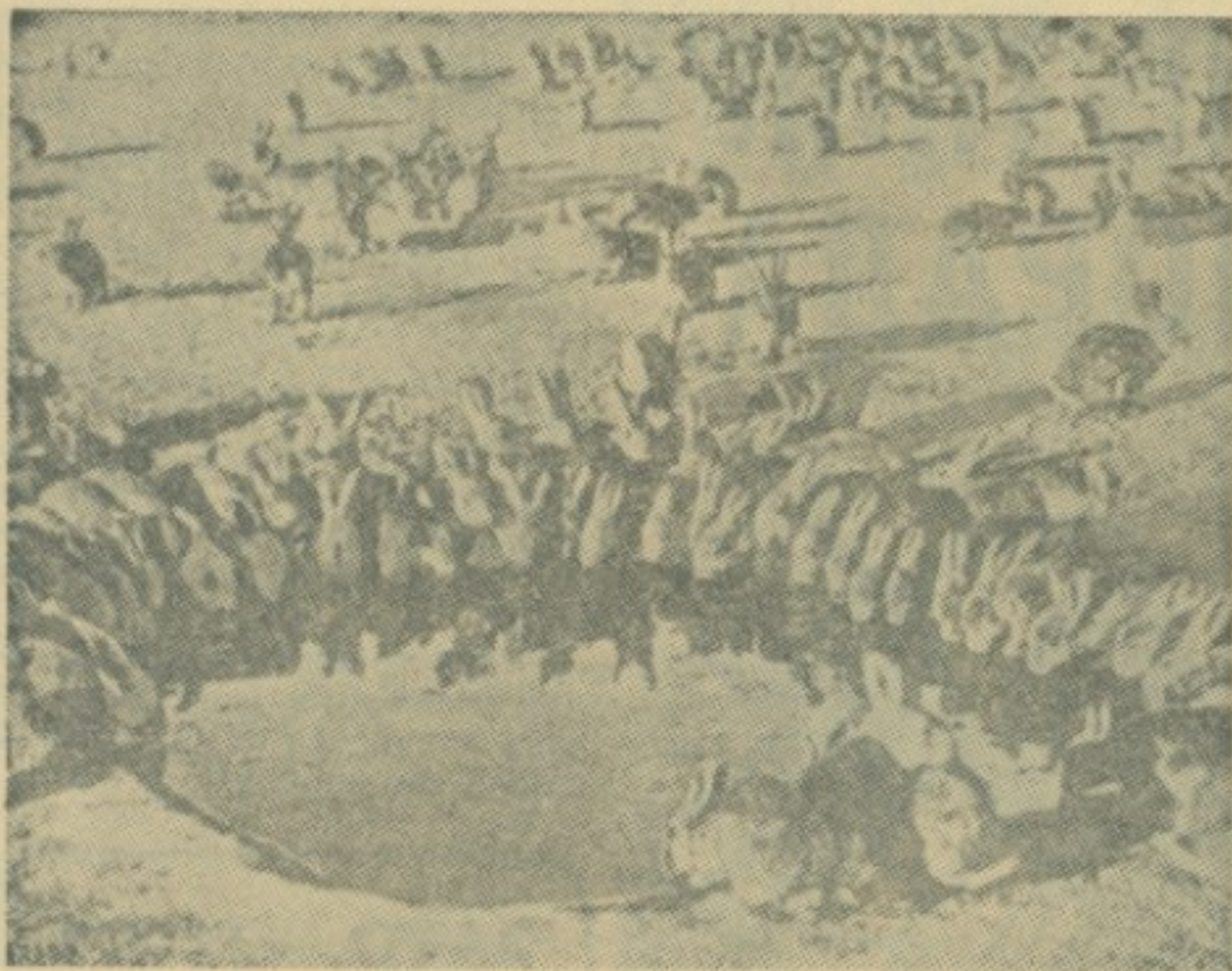

У ЛЕТО 1757. ГОДИНЕ, ФРАНЦУСКА И ЕНГЛЕСКА НАСТАВИЛИ СУ СЕ У СРЕД РАТА КОЈИ СЕ ВОДИО ОКО ПОСЕДОВАЊА СЕВЕРНЕ АМЕРИКЕ. У ТОЈ СУРОВОЈ БОРБИ ПОЗНАТОЈ КАО ФРАНЦУСКИ И ИНДИЈАНСКИ РАТ, МНОГИ ИНДИЈАНЦИ БИЛИ СУ НА СТРАНИ ФРАНЦУЗА ОНИ СУ ПРИПАДАЛИ РАЗНИМ ПЛЕМЕНИМА АЛИ СУ СЕ ЗВАЛИ ЗАЈЕДНИЧКИМ ИМЕНОМ МИНГО.

ОСТАЛА ИСТОЧНА ПЛЕМЕНА ИЛИ СУ БИЛА УЗ БРИТАНЦЕ ИЛИ СУ СЕ ДРЖАЛА ПО СТРАНИ. ЈЕДНО ОД НАЈВЕЋИХ ПЛЕМЕНА БЕЛИ ДОСЕЉЕНИЦИ ПОТПУНО СУ ПОТИСЛИ, ТАКО ДА ЈЕ ПОТПУНО ИЗУМРЛО. БИЛО ЈЕ ТО ПЛЕМЕ МОХИКАНАЦА.

ОД ИДУЋЕГ БРОЈА

»Политикин забавник« објављује нову узбудљиву причу у сликама »ПОСЛЕДЊИ МОХИКАНАЦ«

КАД ГОСТИ НИСУ БЕСНИ...

На југоистоку Аустралије у даљој околини града Аделајда живе безбројне дивље животиње. Буквално у „стадима“ лутају они по овом сушном крају тражећи воду и храну. Једном фотографи

пошло је за руком да начини необичан снимак: стадо зечева око мале баре. Док једни гасе жеђ, други, да не би стварали непотребну гужву, чекају по страни да и на њих дође ред.

СВАКИ ДРУГИ

Сваки други путнички аутомобил у Шведској опремљен је сигурносним каишем који приликом судара пружа велику заштиту возачу. Године 1958. само десет одсто путничких аутомобила имало је ове заштитне каише. Сада их је много више.

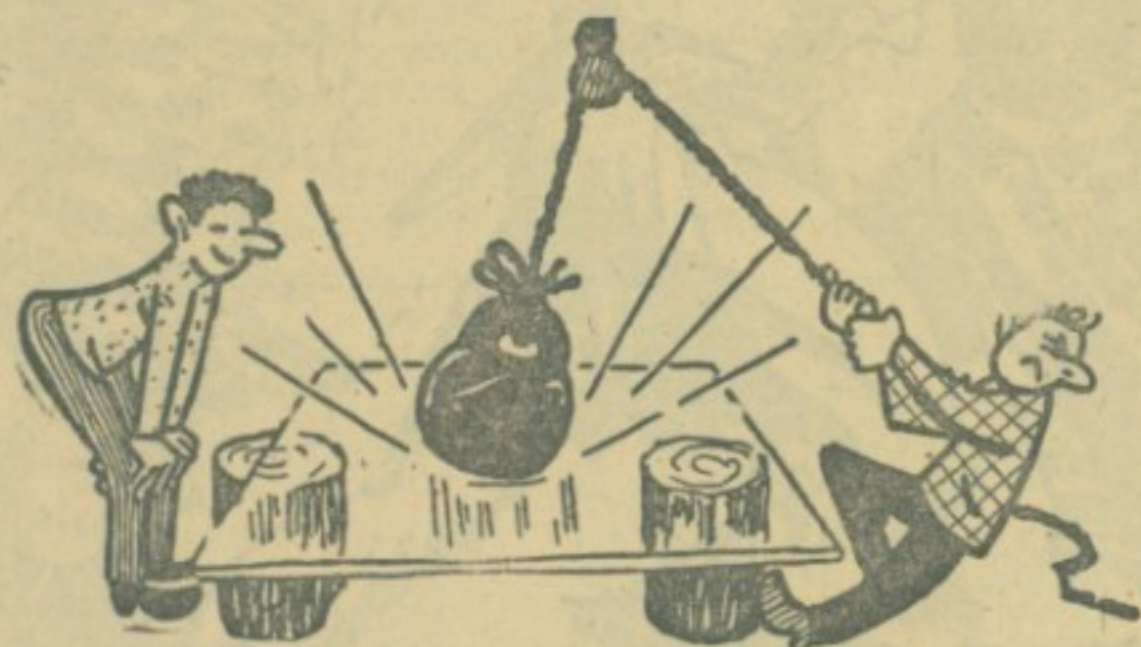

БАНКЕТ У ЧАСТ ЧЕТВОРОНОЖНИХ «ЦЕНТМЕНА»

Богати бизнисмен из Аустралије Џејмс Скот одлучио је да се у Њујорку прослави по пропису и истовремено да баца мало прашине у очи својим њујоршким колегама. У једном отменом хотелу приредио је раскошан банкет у част својих коња, пре свега у част свог љубимца, коња „Апмата“. Гости су дошли. Они су јели и пили у љубимчево здравље.

Америчке агенције јављају да се „Апмат“ „владао“ као прави центмен. Коњи су, додуше, у једном тренутку зарзали, али је остао необјашњен смисао овог њиховог коментара светковине у њихову част.

ЧУДО ОД СТАКЛА

Фудбалска лопта је снажно ударила у прозор, али се није чуо ни звук разбијеног стакла, ни топот ногу дечака који беже. Дечаки су спокојно наставили игру. О чему се ради? Да ли је то сан малих фудбалера? Не. Иако су постигнути велики успеси у науци и техници, оваква стакла се за сада још не постављају на прозорима кућа, али их већ има. До оваквог стакла дошли су у научно-истраживачком институту у Москви. По јачини ново стакло надмашује обично 20 пута. Тајна је прилично једноставна. Показало се да је површина обичног стакла, коју сматрамо тако глатком и чистом, у самој ствари дефектна и покривена пукотинама и ореботинама, које су понекад дубоке и по 20-40 микрона. Научници су одлучили да от-

клоне ову дефектну површину стакла и замочили су га у специјални раствор киселина. У лабораторији института демонстрирају особине новог стакла: поставе га на специјално постолје и са висине од три метра бацају на њега тешку металну куглу. Кугла поскакује као лопта. На стаклу не остају никакве повреде. Не мање је изненађујућа и отпорност новог стакла на температури. Ако се обично стакло загреје на јаком пламену, после 20 секунди оно прска, ново стакло може да се греје и до пола часа. Још једно преимућство овог стакла: вода за њега не пријања. Капи воде, које падају по њему, брзо се откотрљају, не остављајући за собом никаквог трага.

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ ВИКТОРА ИГОА

ЛЕОНАРД И ШИМПАНЗО

Једном је Леонард објавио: ни једна животиња у читавом крају којим он влада не сме ни да дирне прожђе. То право он задржава само за себе као знак своје краљевске моћи. Чуо је Шимпанзо за то и одмах одлучио: „Ко хоће нека се потчини наређењу мени то ни на памет не пада. Ја много волим прожђе“.

Шимпанзо рече покорно: — Како ти наредиш! — и јаким лијанама сместа веза Леонарда за дрво. А потом је кренуо по шуми и појео све прожђе.

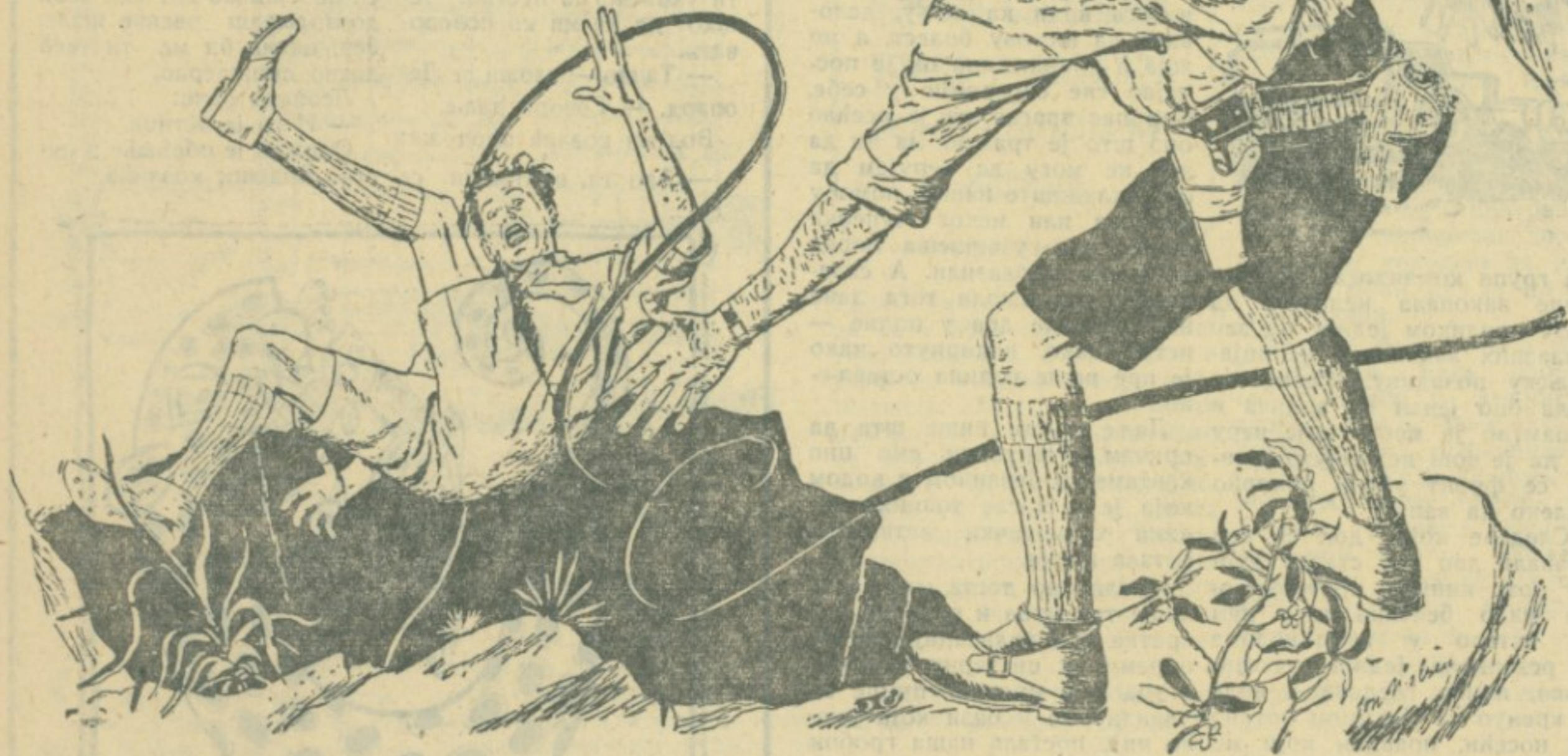
ПРОДУБЉИВАЊЕ КОРИТА РАЈНЕ

Корито Рајне између Мањакма и Сент Гоара биће продубљено за 40 сантиметара. На тај начин биће омогућена пловидба великим речним бродовима. После продубљивања корита, Рајном ће моћи да плове бродови, газећи 2,10 метара.

НАЈВЕЋА ЛАБОРАТОРИЈА ЗА ИСПИТИВАЊЕ КОСМИЧКИХ ЗРАКОВА

У планинама Тијан Чан, недалеко од казахстанске престонице Алма Ате на 3.440 метара висине гради се највећа лабораторија за испитивање космичких зракова на свету. Сви инструменти ове лабораторије а међу њима најзначајнији детектори честица и Вилсонове коморе у којима се путање космичких честица пресецају оловним сечницама, налазиће се испод земље.

После тринаест година, пуних горчина и страдања, Фред Корнел најзад је открио благо, али није доживео да потроши ни једну пару од њега

ПУСТОЛОВ

Фред Корнел, Енглец, напустио је Лондон 1909. године и отпутовао за Јужну Америку, у Као Вали, једну увалу на северозападној обали између Спринбока и Гудхауза, да тражи „руднике“ краља Соломона.

Причу о овом благу Корнел је први пут чуо од једног мисионара у Пели, на блатњавим обалама реке Оранж. После разговора с мисионаром, Корнел је почео да прикупља све податке до којих је могао доћи у Пели. Неочекивано је дошао и до једне грубе мапе Као Вали коју је за собом оставио неки мисно нар још пре читавог једног века.

У паклу пустиње

У грозничавом узбуђењу Корнел је почео да планира своју експедицију у предео где се надао да ће згнурати милионе. Али, пред њим су искрсле велике препреке.

ЛАКА И ДОБРА

Писаћа машина постала је свакодневна потреба модерног човека. У изради све бољих писаћих машина дошло се докле да се на тржишту могу наћи и мале, веома лаке машине, које су направљене од алуминијума и пластичног материјала. Кажу да ове машине не заостају по квалитету ништа иза стандардних писаћих машина. Предност је њихова у томе што је најновији тип знатно лакши од досадашњих челичних машина.

Не само што је морао да се бори против неподношљиве климе и непогодног терена, већ је требало да води рачуна и о постојећем закону. Наиме, било је забрањено да се закорачи на територију на којој се тобже налазило благо. Свака особа која би се затекла на „дијамантској територији“ осуђивана је на пет година затвора. Корнел се на то није обазирао и пустилово је кренуо у неизвесност.

Пуних тринаест година ужаса и патњи Корнел је издржао у овом пустињском паклу неуморно трагајући за пећином у којој се налазило благо. Таман кад је требало да напусти узалудно трагање, он се једног дана, у марту 1923. године, саплео и пао у једну јаму, али није претрпео озбиљније повреде. Почео је да пиљи у тамну хладну јаму. Помислио је да се пуким случајем нашао баш у пећини означеној у мапи увале Као Вали.

Из јаме је изишао сав испрљан. Пошто се изабавио, направио је грубу мапу околне територије, а онда се упутио према Кептауну удаљеном око 800 километара, где се надао да ће доћи и до неких других информација о пећини и околној територији. Детаљно је испитивао све архиве, али није могао да добије ни један једини податак о пећини. Поцепао је мапу. Добро је знао локацију и намеравао је да тајну задржи за себе све док не нађе једног партнера који ће му помоћи да се врати у пустињу и ископа благо.

Лоша срећа од почетка

Партнер кога је Корнел одабрао био је Герт ду Тонт, један високи, мршави Холанђанин. Оба човека су се сложила да поделе на равне делове све што нађу. Пошто су се снабдели опремом, тајно су кренули на удаљени пут неизвесности.

Лоша срећа их је пратила још од самог почетка. Герта је убрзо ујела једна отровнаница, али га је Корнел спасао на тај начин што је расекао рану и исисао отров. Затим га је онесвесћеног однео најближем лекару у Уптингтон, удаљен око 500 километара. То им је одузело читав месец дана. Нешто доцније Корнел је ујео скорпион. Сада је Герт извршио сличну операцију, па су опет

морали да се врате у Уптингтон ради лечења. Када су се поново нашли у пустињи, открила их је једна патрола и одвела у затвор ради издржавања шестомесечне казне. Герт у је ово било искушење. Одмах се повукао, оставивши Корнела да се сам супротстави вишеструким страдањима и непоштедној пустињи.

Корнелу је успело да нађе другог партнера Куса Ван Блерка. Убрзо су отпутовали у пустињу. Блерк је био човек који је с пустињом имао велико искуство. Корнел је био убеђен да ће овог пута успети. На фарми су купили два добра коња која су им одлично послужила, све док се Корнелов коњ није једног дана уплашио од змије, одскочио и бацно Корнела на стену. Ово је Корнела коштало три сломљена ребра и неколико недеља лечења и одмора у Пели. Тек после тога могли су да крену поново према пећини. Овог пута дошли су до пећине без иједног инцидента. Било је то 1923. године, око 20 година после Корнеловог доласка у Африку. Мада су прошле толике године напорног рада, лишавања и страдања, Корнел је сада осећао да је дошло време када ће се све те патње исплатити.

Пуне шаке драгог камења

Када су стигли до пећине за једно дрво везали су конопац дуг 100 метара и Корнел је почео да се спушта. Дотакао је тло после 20 метара и почео да испитује пећину помоћу батеријске лампе. На свим странама око њега налазили су се тунели. Одабрао је највећи. Ушао је у њега и почео да пузи. На неким местима тунел је био тако низак да је успевао да се провлачи једино пузећи потрбушке. Остао је у пећини око три сата, а онда је дао сигнал Блерку да га извуче.

— Мислим да смо најзад нашли што смо тражили, рекао је Корнел, када га је партнер извукао на површину. — Погледај! узвикнуо је узбуђено и завукао руку у џепове и извадио пуне шаке драгог камења.

Блерк је прешао руком блиставо камење и рекао:

— Идем и ја доле да узем нешто пре но што се вратимо...

Пошто је обавио конопац око паса, Блерк је почео да

се спушта у пећину. Али, тежина тела затегла је конопац, чвор се одрешо и Блерк је пао на дно пећине и јаукнуо. После се није ништа чуло. Сва дозивања Корнелова била су узалудна. Блерк је био мртав. Корнел је упаково опрему и упутио се према Уптингтону.

Ту је размислио како да извуче из пустиње ово богатство. Око три месеца провео је тражећи погодна места за базу. Најзад је нашао једну

фарму близу Парла, око 60 километара од Кептауна.

Два месеца докније он је стигао у Енглеску, где је у Твикенхему нашао Родерика Картрајта, богатог човека и свог старог пријатеља.

Картрајту је рекао где се налази пећина, па чак и како ће се до ње доћи. Овај је смеа пристао да Корнелу позајми 10.000 долара како би могао да изнајми једног пилота који ће га пратити и указати сваку помоћ експедицији.

Требало је да се састану следећег понедељка изјутра у канцеларији Картрајтовог адвоката, где је Корнел требало да прими новац и потпише уговор о враћању дуга. Међутим, када се Корнел враћао из Картрајтове канцеларије, отишао је у Истери Кејбл Компани да пошаље каблограм једном свом пријатељу у Кептауну. Пошто је предао каблограм, један службеник компаније понудио је Корнелу да га одвезе својим мотоциклом. Корнел је пристао. Али, пролазећи покрај једне болнице дошло је до судара у коме је Корнел изгубио свест.

Одмах је пренесен у болницу. Док су лекари стигли да га прегледају, он се освестио и седео на кревету. Иако се жалио на болове у глави, он је инсистирао да се врати у свој хотел. Тамо је легао на кревет потпуно озбучен, а када му је келнер изјутра донео кафу, нашао га је у несвестици. Хитно је пренесен у болницу, али је умро на операционом столу пре но што је поново дошао свести.

У понедељак изјутра Картрајт је узалуд очекивао пријатеља па кад се овај уопште није појавио био је бесан, јер је мислио да га је насамарио. Његова горчина претворила се у сажаљење када је прочитао у вечерњим новинама вест о Корнеловој смрти.

Нове жртве

Од тога дана више од стотину пустолова изгубило је

своје животе тражећи благо. Злато, дијаманти и рубини које је Корнел донео у Лондон продати су у корист његове удовице.

Године 1949. Хендрик Осборн и Јан ду Преез, ушли су у пустињу тражећи „Соломонове руднике“. Шест недеља доцније полицијска патрола на камилама наша је Прееза у близини реке Оранж потпуно лудог. Он није био у стању да пружи никакав податак о томе шта му се десило и где се налази његов пријатељ.

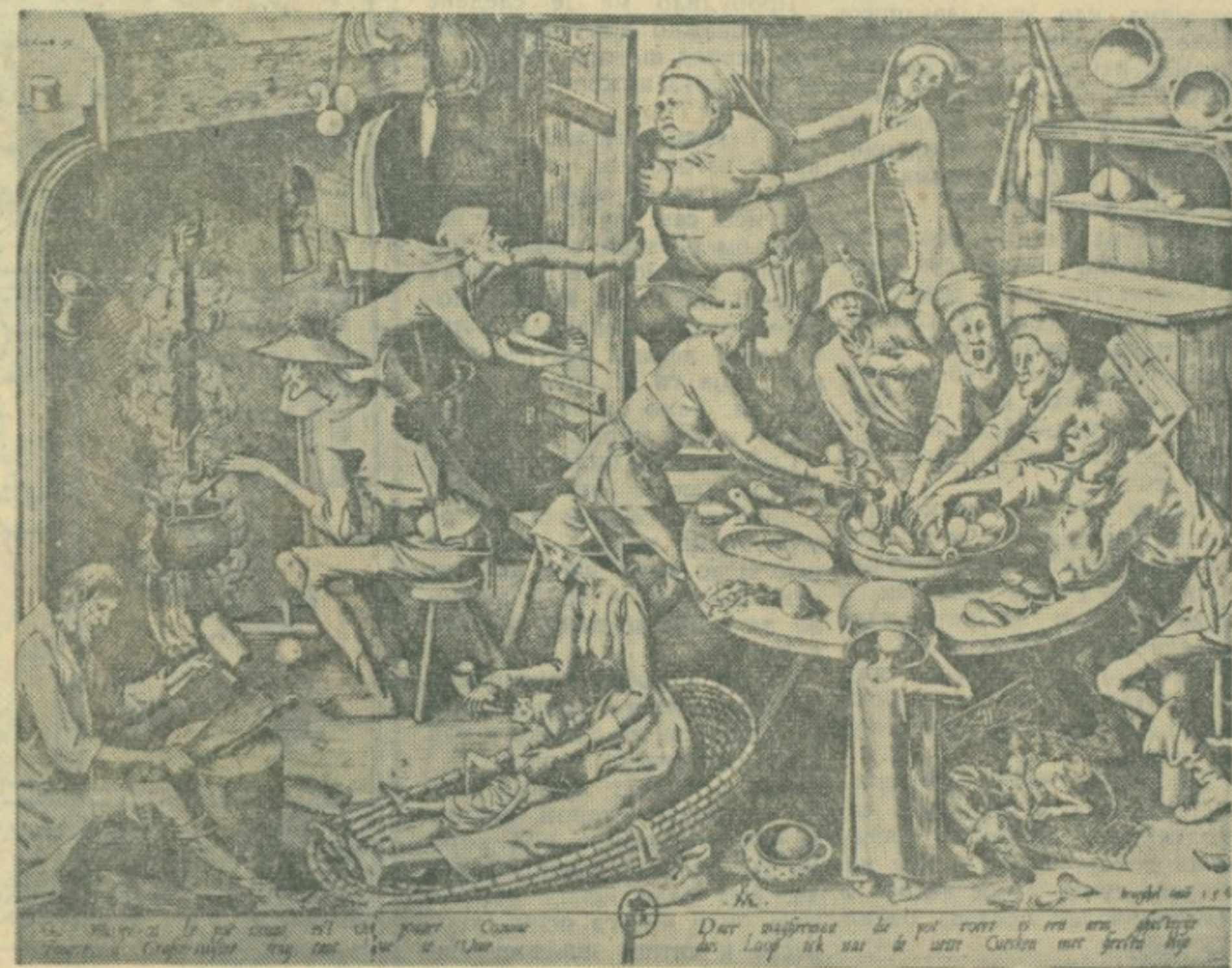
Поново, 1952. године три човека су ушла у пустињу да траже пећину са златом. То су били Џон Холанд, Питер Кемпион и Артур Раст. Али, две недеље доцније Раст се дотегнуо до мисионарске станице у Пели. Био је поцрнео од сунца а на кожи је имао пукотине. Усне су му крвариле, а његова прича била је прича о ужасу и смрти.

— Моји пријатељи, рекао је он, пали су као жртве змија и умрли су пре но што сам могао ма шта да учиним за њих.

Њихова тела никад нису пронађена.

Године 1953. Мартин Кларк и Ендрју Рал такође су пошли да траже благо. Међутим, десет дана доцније Бушмани су пријавили полицији у Уптингтону да су видели лешеве двојице људи у пустињи.

И тако се број лешева у Као Вали гмилао из године у годину. Негде на тој територији налази се благо, а можда је то богатство које су сакрили први холандски истраживачи. Али, сваки човек који је пошао да га тражи завршио је жалосно на овај или онај начин. Нико од њих се није вратио са доказима да оно постоји — нико сем Фреда Корнела кога су назвали „најнесрећнијим човеком на свету“.

БРОЈТЕЛ: ВОРВА МРСА И ПОСТА

АВЕТ ГЛАДИ У СРЕДЊЕМ ВЕКУ

Готово кроз цео средњи век појављује се авет глади, нарочито у 11 и 12. столећу. Људи су јели земљу помешану са мало брашна и испечену у облику хлеба.

Оскудица у животним намирницама била је тако велика да се пасуљ продавао не по тежини него по броју зрна: 13 зрна за један сребрни динар.

У 16. веку у Франској је било 13 гладних година, а једанаест у 17. веку. Тада је Фенелон писао краљу: „Француска је претворена у једну очајну болницу без хране“.

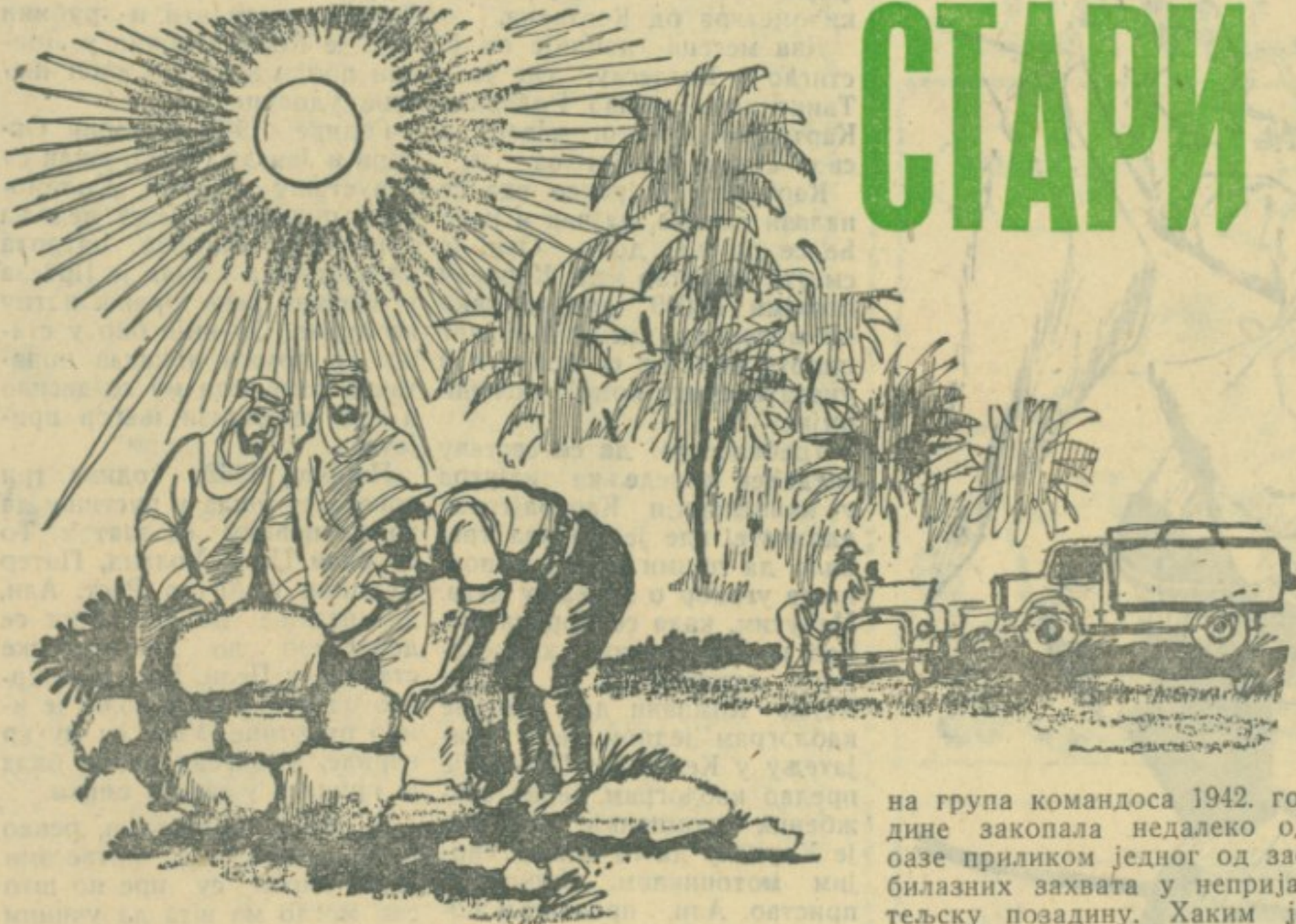
Из 18. века потиче и једна оваква забелешка: „Људи су јели траву као овце, а умирали као муве.“

Губици у људству због глади били су у то време много већи, него они због ратова и епидемија, којих је нарочито било много. Рачуна се да је у Кини у току 19. века умрло од глади око 100 милиона људи. У истом веку у Русији је било 40 гладних година. У једном руском листу из 1891. године овако се описује гладна година: „Трговци су зашли по селима и купују све по богателим ценама. Из старих сандука ваде се шалови и шубаре, а жене продају своју косу. Једна добра плетеница вредела је две рубље“.

На жалост, Европа није била поштеђена глади ни за време два светска рата. У Варшави је 1941. године стра

дало од глади 10% становништва. Шведска је такође у својој историји имала глад. Тако постоје забелешке да су у периоду око 1813. људи јели сламу из сламњача, правили су брашно од сламе и мешали га са ражаним брашном и млевеним костима.

Бројтел старији (1530 — 1569) био је један од најпознатијих гравера-сликара тог доба. Многи његови радови налазе се у музејима у Бечу, Лондону и другим европским градовима. Озлојеђен због неједнакости у погледу исхране и супротности између оскудице и изобиља, овај уметник је израдио две гравире „сити и гладни“, односно „мршави и дебели“.

СТАРИ ВОДИЧ

коликко је то место удаљено од оазе. Пред зору ми је рекао да треба да наиђемо на неке костуре камила који остају читаве годинама због суве климе.

Можда је осећање да се опет налази на дужности, да некога води ка циљу, деловало на његову болест, а можда и кинина, али он је постајао све сигурнији у себе. Као пас трагач он је осећао ону што је тражио. Ја ни да нас не могу да верујем да смо складиште нашли помоћу компаса или неког чуперка траве или узвишења поред кога смо пролазили. А складиште смо нашли тога дана нешто после два у подне — исто онако, недирнуто како је пре више година остављено.

Даље немам више шта да причам. Напунили смо цип кантама са бензином и водом која је и после толиких година херметички затворена остала питка.

Имали смо доста горива за наша три ципа и воде до повратка у цивилизацију. Нашу опрему за цистерну и идеју о грађењу модерне пумпе оставили смо у оazi која умало није постала наша гробница. После дванаест дана стигли смо кући исцрпљени, жедни али живи — захваљујући случају — да на улици сретнем старог водича Хакима који је још једном савршено извршио своју дужност

на група командоса 1942. године закопала недалеко од оазе приликом једног од заобилазних захвата у непријатељску позадину. Хаким је тада био један од водича и запамтио је место које верује да је још недирнуто пошто се фронт убрзо померио далеко на запад.

Следеће ноћи, док су сви спавали дао сам старцу дуплу дозу кинина, преточио оно мало бензина што нам је остало у свим колима у резервоар једног од ципова, понео следоване воде и кренуо са Хакимом готово га носећи, правцем који ми је назначио.

Хаким није цело време био у ватри и онда је успевао да јасно даје упуте по компасу и према ретким променама на тлу на које смо наишли. Једино се није сећао

Прича о групи инжењера и радника који су кренули да у срцу пустиње од малог извора у оazi начине модеран и велик резервоар

Разговор о жеђи се почео вероватно зато што је тог дана била страхвита врућина. На тераси једног од луксузних хотела у Каиру седели су друштво неколико новинара, инжењера и остали који су хладним пићем покушавали да смање страховиту жеђ.

Један од учесника ове „топле сеансе“ био је и пуковник Хасан Омар, човек средњих година са лицем пуним бора, траговима бурних догађаја прошле године. Мада нимало није изгледао причљив, почео је да говори:

— Кажете врућина. Пошто сам рођен у крају јужнијем од овог никад нисам размишљао о врућини. То постане човеку природно. Али са врућином долази и други осећај: жеђ. Поштено да кажем о неком умирању од жеђи читао сам само у књигама, а то са стварношћу нема никакве везе.

Неколико година после рата решено је да се једна оаза на југозападу, ка Либији, која је вековима служила бедунима као снабдевалнице воде претвори у прави велики модеран резервоар који би могао да послужи „моторизованим караванима“ којих ће бити све више. Један од иницијатора целог програма био сам, на жалост, и ја.

Средства којима смо онда располагали била су врло скромна: три ципа, једна цистерна за воду (коју сам тада сматрао изливом) и један камион са потребним пумпама и цевима које су имале да претворе бедунско појило за камиле у извор пијаће воде.

Повео сам два инжењера, десет радника и старог водича Хакима, кога сам срео случајно пред сам полазак а знао га још из рата када је савезничке пустињске командосе проводио кроз најнеиспитаније делове дубоко иза немачких и италијанских линија.

На пут од неких 700 километара кренули смо пред само свитање да бисмо превалили добар део пута пре него што сунце доспе високо и његови зраци постану озбиљна сметња.

Првих стотина километара које смо превалили тог дана и почетком следећег били су релативно лаки.

Иако то није било први пут да сам, усред бескрајне пустиње, нисам могао да се отмам осећању да се налазим на правој морској пучини, што је постајало нарочито изразито нoћу када се над главом простирало други тамни океан са кога су трепериле хиљаде блештавих звезда.

Требало је да до оазе стигнемо за осам до десет дана. Унапред смо се радовали што ћемо се освежити водом која је стотинама година извирала из земље, окружена малом али бујном оазом. Срећом у цистерни је било довољно воде тако да смо се могли сваког дана освежити.

Четврте ноћи тргло ме је из сна тешко дисање водича Хакима. Напунао сам ципу лампу и управо је на мог друга: лежао је на леђима, чело и копуља били су му натопљени знојем. Једва је

дисао и чинило се да има велику ватру а пулс као луд је тупкао.

Брзо сам се дигао, извукао плочку са ракијом и принео је његовим устима. Јак алкохол као да га је повратио и одмах ми је затражио кинин.

До зоре му је било већ боље а ујутру је признао да већ годинама пати од тропске грознице.

Пробудило ме је следеће ноћи снажно дрмсање и жагор испред шатора. Поред мене је чукао инжењер Дорсат, блед као смрт.

— Бензин, бензин! — једва је изговорио.

Када сам се мало расанио разумео сам да је неко непажњом оставио славину цистерне у којој се налазило гориво за наша возила полудотворену и бензин је у току ноћи лагано исцурео у земљу која га је упила остављајући само велику масну мрљу и јак мирис.

Ситуација је била страшна, остало нам је још само оно гориво што се налазило у резервоарима кола — једва нешто мало више него да стигнемо до оазе. А то је значило да се не можемо вратити у Каиру.

Хаким је добио нови напад грознице, много јачи и који је трајао све до дубоко у нoћ када смо стигли у оазу.

Био сам међу првима који је помажући старом водичу дошао до камења под којима је вековима извирала вода. Али сада испод камења није ничега осим сувог песка и ситног шљунка. Извор је пресушио.

Чинило ми се да сањам. Покушао сам да се пробудим из те море али су ми скрушена лица мојих другова показала да смо у безнадежном положају. Мислио сам да ћу полудети.

Два дана смо покушавали помоћу цевки и пумпи да исцрпимо макар кап воде, али су напори били узалудни. За све време Хаким се налазио између напада грознице и неког чудног стања полусвести.

Седео сам беспомоћно једне вечери и зурно пред собом покушавајући да надгледам Хакима који је сломљен лежао. Не знам колико је старац схватио шта се са нама дешава, али ме је збунио када је почео да говори како он зна начин да се спасемо. Нисам у први мах био у стању да просудим да ли говори свесно или бунца под температуром.

Храпавим, испрекиданним гласом је тврдио да би умео да нађе складиште које је јед

ЛЕОПАРД И ВОДЕНИ КОЗЛИЋ

У широкој степи ухватио Леопард Воденог козлића. — Опростићу ти живот — рече он Козлићу — ако ми три пута кажеш истину. Почајни.

Водени козлић одговори:

— Ако ја, вративши се кући, испричам да си ме ти ухватио па пустио, тешко да ће ми ко поверовати.

— Тачно — сложи се Леопард. — Говори даље.

Водени козлић продужи:

— Ако ти, вративши се

кући, испричам да си ме пустио зато што сам истину говорио, тешко да ће и у то неко поверовати.

— Сушта истина. Одговори и последњи пут.

И Водени козлић одговори:

— Мој велики брате, ти си несумњиво сит кад себи дозвољаваш овакве шале. Јер, иначе би ме ти већ давно прождерао.

Леопард рече:

— И то је истина.

Одржао је обећање и пустио Воденог козлића.

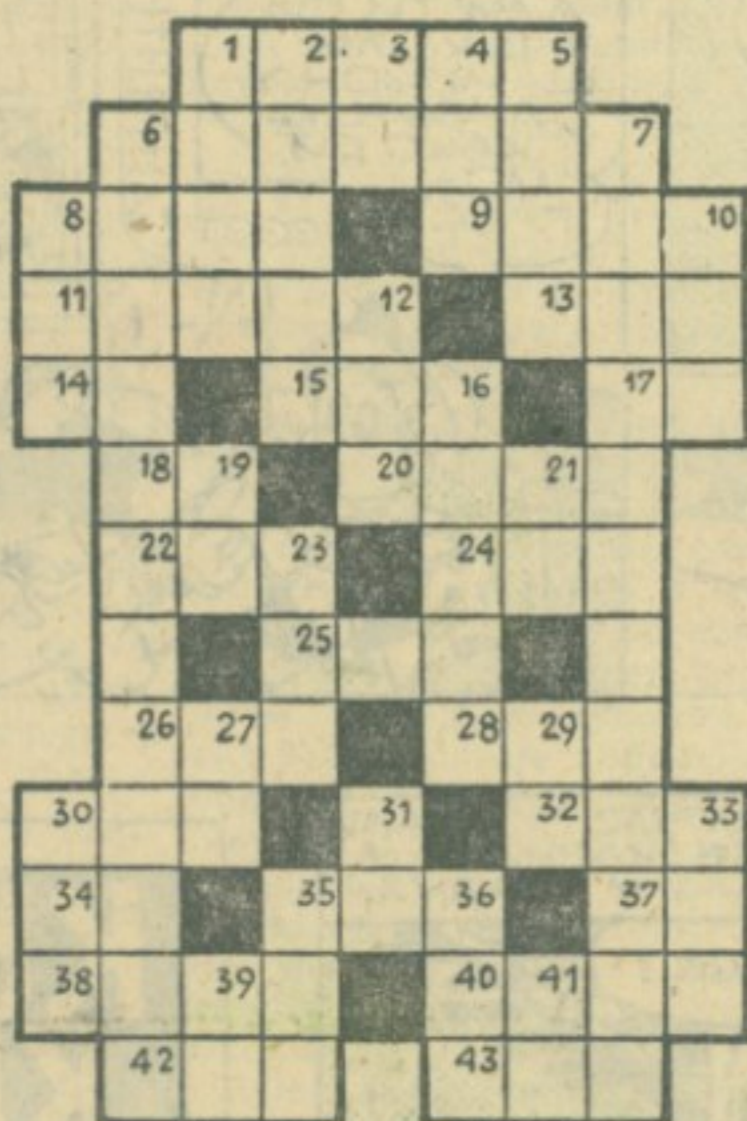
НЕОБИЧНИ ЗАКЛОНИ И ЛАГУМИ

У недостатку артиљеријских оруђа за рушење живачних препрека на гвозде-ном кољу којима су били заштићени турски ровови на Таробошу код Скарда, 1912. године, црногорски ратници су применили необичну нараву коју су назвали „бомбом“. Били су то чучкови напуњени експлозивом и комадица гвођђа. По два војника су во-

сили „бомбе“ до жичане препреке и палили их шибицом. Да би се притом колико толико заштитили, гурали су пред собом кошеве пуне песка и камења. Тако су довитљиви и храбри ратници, мада уз осетљиве лагуне и околности, успели да у турске ровове.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) град у Швајцарској; 6) ситан комарац; 8) француски композитор („Кармен“); 9) наша планина; 11) белгијски шаховски велемајстор; 13) показна заменица; 14) иницијали нашег савременог књижевника; 15) лука у Израелу; 17) слово латинице; 18) хемијски знак за калијум; 20) личност из Пушкинове поеме „Пугачов“; 22) птица певачица; 24) река у Шкотској; 25) речна острво; 26) башта; 28) један халогени елемент; 30) службени спис; 32) врста варива; 34) кошница; 35) град у Немачкој; 37) хемијски знак за баријум; 38) град у СССР; 40) врста жита; 42) град у Немачкој; 43) млечни производ.

Усправно: 1) основе; 2) скупштина код старих Спартаката; 3) предлог; 4) узвик; 5) индијанско оружје; 6) роман Ч. Дикенса; 7) дело Ј. Кулундића; 8) један четинар; 10) свежа; 12) река у Јужној Америци; 16) планина у СССР; 19) грчко-слово; 21) два иста самогласника; 23) часовник; 27) истурени део копна у мору; 29) река у Сибиру; 30) фудбалски термин; 31) лична заменица; 33) врста млишког гласа; 35) град у Француској; 36) врста јелена; 39) гувернер Св. Јелене у доба Наполеона; 41) лична заменица.

Усправно: 1) Пула; 2) И(во) (Ијардовић); 3) Ријека; 4) ав; 5) наши; 6) сируп; 7) нацрт; 8) акт; 10) Паг; 12) Ђиља; 13) Ва; 18) она; 19) Ели; 21) алат; 22) Дарам; 23) Орегон; 24) Бакар; 25) Ипр; 26) ат; 28) Бар; 30) Омил; 31) Изео; 35) ли; 36) Чк.

ЦВЕТ РУШЕЊА

Ботаничари називају ту ретку биљку краљевском примулом (примула империјалис). Тај цвет расте само на Јави, на планинама Пангранго, где се налази један од многобројних живих вулкана.

Острвљани имају за примулу друго име: цвет рушења. Још давно су доморочи открили једну необичну појаву: краљевска примула израста на врху вулкана само уочи његове ерупције. Чим примете овај цвет, становници околних села хитају да се што више удаље од вулкана.

ПОТРАГА ЗА АЕРОДРОМИМА

До 1968. године Њујорк ће постати град са највећим ваздушним саобраћајем, па се већ сада траже могућности за изградњу нових аеродрома који би омогућили атерирање авиона. Становници насеља између Њујорка и Филадельфије, где би могао да се подигне један нови аеродром, одлучно су се томе супротставили, јер је бука млазних авиона неподношљива.

Овај проблем је утолико тежи јер се постојећи аеродроми не могу проширивати. Највећи од њих Ајдлавајд је потпуно затрпан међународним линијама. Други по величини, Ла Гвардија угрожен је водом, јер је изграђен на мочварном терену. Преостала два, Теретборо и Њуарк нису више у могућности да повећају број слетања и узлетања.

ЗБОГ ШЕШИРА

Једна модна радња за шешире у Паризу морала је на захтев својих посетилаца да направи већа улазна врата. Наиме, многе жене-посетиоци жалиле су се да не могу да изађу из радње, а да се не погну, јер су врата ниска, а шешири високи.

»КРАЉИЦЕ« ЗА МАЛЕ ПАРЕ

У немачком граду Форхајму се израђује накит по узуру на онај који носе краљице, познате филмске звезде или жене магната. Сличност између оригинала и копије је толика да само специјалисти, па и они с тешком муком, могу да установе разлику. Из овог града излазе круне британске краљице, круне од рубина краљице Фабриоле, дијаманте Сораје. Цена ових имитација, намењених обичним грађанкама креће се од 30 до 600 марака. Тако се за

НАЈВИШЕ...

Аустријанци су прошле године забележили нов рекорд — у потрошњи меса. На сваког становника долази 57,4 килограма меса, не рачунајући живину и дивљач. Да би се задовољили апетити заклано је 2,2 милиона комада свиња, 383.000 крава и 440.000 телад. Како показују цифре Аустријанци су велики љубитељи свињског меса и у томе немају такмаца ни у Западној ни у Средњој Европи, јер просечно по становнику долази 31,5 килограм свињског меса или више од 55 процента укупне потрошње меса.

»Џејарац«

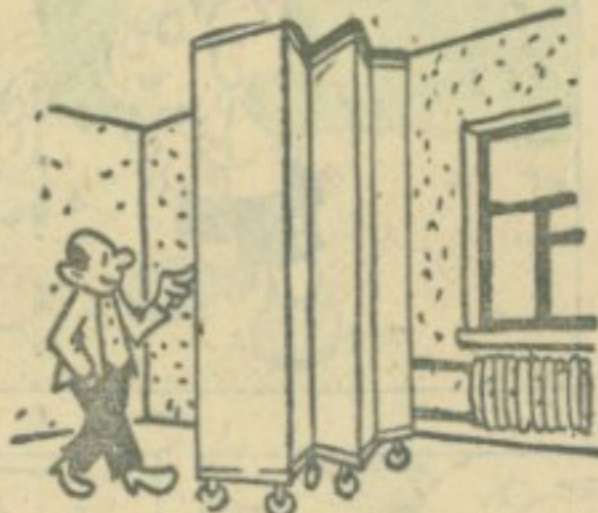
Часовници за плаћање паркирања на паркинзима у Њујорку постали су извор прихода провалницама и другим крађивцима. За три месеца они су узели из ових сатова за „џејарац“ 350.000 долара, од око 8 милиона долара колико је наплаћено за паркирање. Због тога су стари часовници замењени новим из којих се не може извадити новац.

ЧУДАН »БЕБИСИТЕР«

Мачка неког Менгелса из Квинсленда преузела је на себе улогу бибиситера над два зечића које је открила у врту. Она „надзире“ зечиће док поједу свој обед који им припрема сам Менгелс.

НА ТЕКУЋОЈ ТРАЦИ

Посетиоци универзитетске библиотеке у Холандији неће имати више потешкоћа да дођу до књига које су им потребне. Биће довољно да пронађу број књиге у каталогу и да тај исти број притисну на дугмету контролне плоче. Све остало иде аутоматски. Текућа трака доноси књигу читаоцу на сто.

ПРОФЕСИОНАЛНА ДЕФОРМАЦИЈА

Један боксер патео је од несанице. Кад више није могао да издржи, отишао је лекару. Овај га је посаветовао да пре спавања замисли стадо оваца и да их броји. — Покушао сам већ то, јер сам чуо од других, рече боксер, али ништа не помаже. — Како не помаже? — запитала лекар. — Лепо, кад год изговорим девет ја скочим на ноге.

ПОЛАРНА СВЕЛОСТ НА ЕКВАТОРУ

До недавно би се овакво тврђење узимало као шала. Међутим, геофизичари су доказали да је ова појава несумњива чињеница. Они су

установили да поларна светлост на екватору има не зелену, већ црвену боју.

Зашто нико никад до сада није могао да запази црвену поларну светлост на екватору? Зато што је дужина њених таласа — 6.300 ангстрема — невидљива обичним оком. Нарочити апарати су не само „видели“, већ одредили и размере ове светлости. Оне су запањујуће. Дужина њеног лука је 300 километара, а простире се 700 километара у ширину и многу хиљада километара у дужину.

Јесће ли већ чвршћа...

...у стаблу неких кактуса има нагомилано више од 1.000 литара воде.

...северна Босна највећи је произвођач липовог цвета на свету.

...у старом Египту странац је сматран нечистим бићем. Грчки историчар Херодот из 5. века пре наше ере, који је путовао по Египту, написао је: „Не постоји Египћанин који би загрлио Грка, или се послужно ножем једног Грка, или окусио месо животиње заклане ножем једног Грка“.

...мува Це-це проузрокује у Африци још

и сада око 20.000 смртних случајева годишње.

...пре 8.000 година на целој земљи је живело око 20 милиона људи, у доба старог Египта 100 милиона, док је средином 18. века било 500 милиона.

...афричка или нилска риба „мачка“ плива окренута леђима на доле. Због тога јој је, за разлику од других риба, трбух тамније боје од леђа.

...има укупно око 2.000 болести од којих може боловати човек. ...облак садржи свега неколико грама воде

по сваком кубном метру.

...после млека у праху у Америци се производи и сир у праху.

...нилским коњима у зоолошком врту морају се очистити зуби сваких 18 месеци. То није лак посао јер овај дин нерадо држи дуго отворена уста. Чувари вртова ипак су пронашли начин да га на то приводе: голцају га по непцима.

...чувена Клеопатра била је у ствари седма

египатска краљица са овим именом.

...реч „скандал“ доспева је у модеран европски језик, преко латинског, из старогрчког је зика где су речи „скандалон“ и „скандалон“ означавале дрвени подупирач у клопци који искочи кад у њу уђе животиња. Од тога значења развило се још у старогрчком ново значење: „оно што изазива смеђење, неприлике, бруку“.

...дабар је одрастао кад има 3 године.

...најстарија кола по Јави су се у Малој Азији око 4.000 година пре наше ере. Била су то кола на два точка — двоколице.

НАПРАВИ САМ

Ауто-модел 1900. године

И поред супербрзих аутомобила са аеродинамичном линијом, кола са почетка овог века су још интересантна. Зато ако хоћете да имате у својој колекцији и тип аутомобила из 1900. године, начините овај који вам ми данас предлажемо:

Најпре исцртајте од чврстог картона правоугаоник величине 12x16,5 сантиметара и са сваке његове дуге стране савијте ивице по 1 см, затим начините четири точка такође од картона са пречником од 6 см сваки и два квадрата од по 2 см (слика број 1).

Изрежите једну тању гвоздену жицу на два дела, и то један дугачак 14 а други 20 сантиметара. Један крај ове дуге жице увијте у облику спирале о коју ћете касније закачити кукицу. Дужу извијану жицу као што видите на слици број 2 узмите за предњу а крај за задњу осовину на које ћете навући точкове.

Сад залепите ову жицу на картон у облику правоугаоника који сте одредили за шасију као што видите на слици број 3 а да би се боље држало учврстите сваки угао још комадићима лепљиве хартије. Затим са задњем делу шасије на 3 сантиметра од краја залепите она два мала квадратна картончића да би се задња осовина боље држала и пробршите их да бисте кроз њих могли да је увучете. Онда на сваки крај жице провучите по једну пластичну ку-

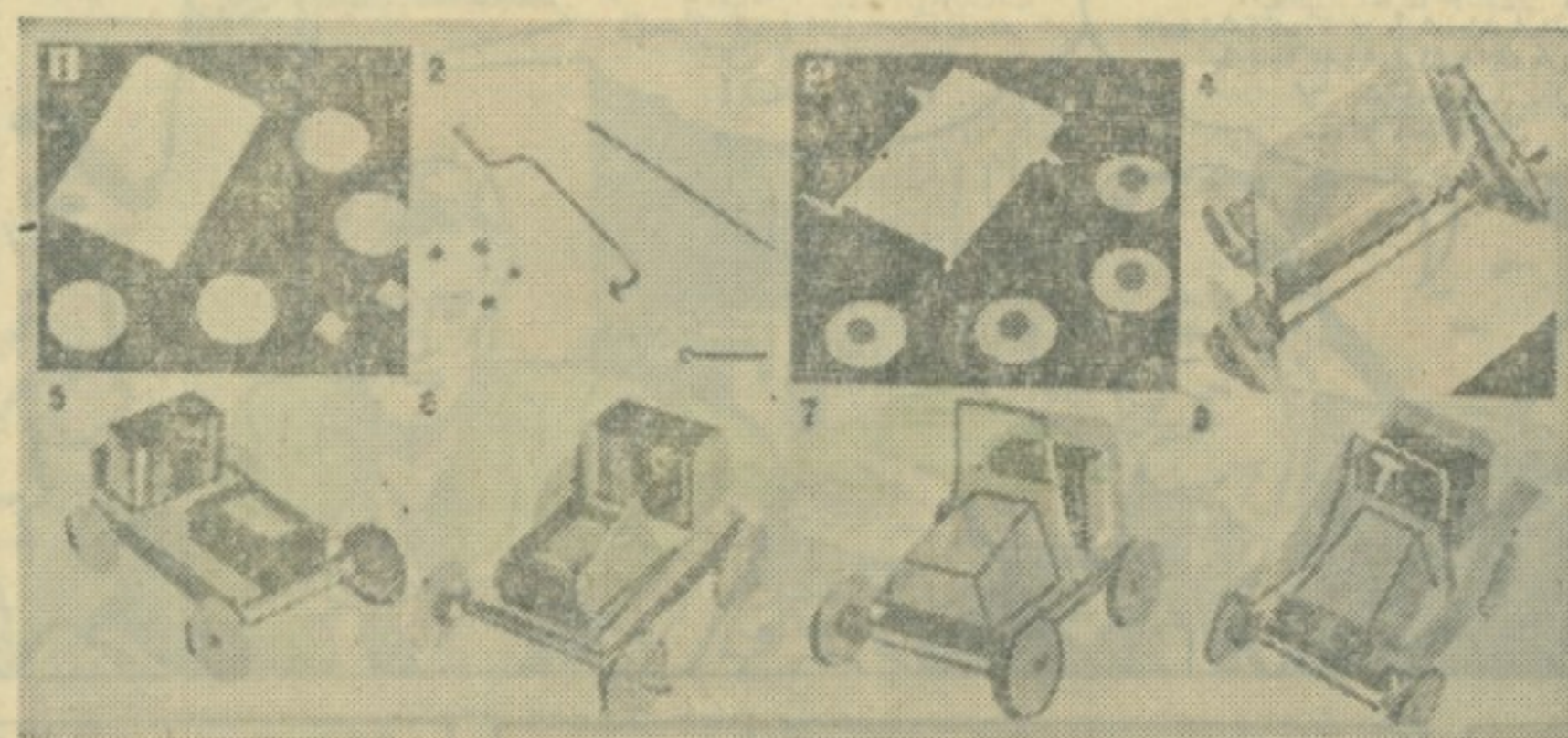
глицу а на сваки точак по средини залепите парче запупача од плуте које сте такође преходно избушили (слика број 3).

Кад сте ставили на осовине куглице а запупаче на точкове, онда куглице увуците на крајеве осовина и сваку осовину савијте на доле да вам точкови не би спали са ње (слика број 4).

Сад на шасију као што видите на слици број 5 залепите кутију и поклопац од шибице, а затим према величини кутије начините од истог картона поклопац и оквир за седиште, слика број 6.

Затворите поклопац са горње предње стране и залепите оквир од жице на који ћете залепити уместо стакла провидан каучук или пластичну материју (слика број 7). Затим забодите у поклопац и седиште две гвоздене жице од 14 см да бисте залепили два бла-тобрана од картона 2x22 см. Затим завуците иза мотора скироз до два једну гвоздену жицу дугачку 10 сантиметара која ће вам послужити за дршку од волана, а за волан изрежите од картона округло парче са пречником од 3 см. За фарове на предњем делу поклопаца — каросерије — ставите два затварача од киселе воде — слика број 8.

На крају обојте ваш аутомобил воденим бојама или га украсите хартијом у боји. Ако желите ви му још додајте са стране фењере, ручну кочницу или возача.

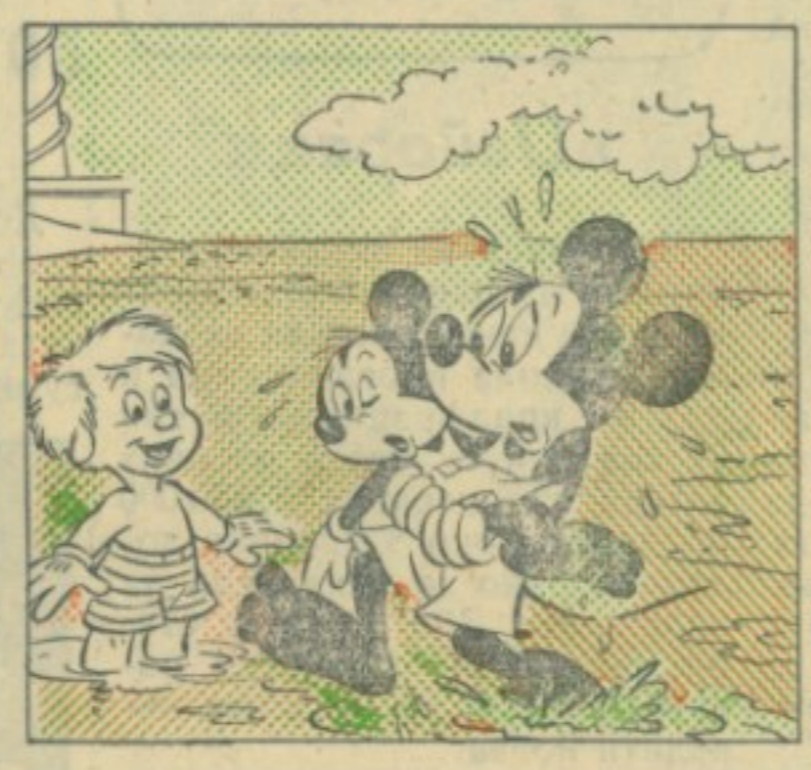

ЗА ФАРБАЊЕ МЕТАЛА

Пре него што почнете да бојите намештај од метала, протрљајте металне површине крпом повлашеном у сирће и пустите да се метал добро осуши. После овог „киселог умивања“ боја ће боље да прилегне и касније се неће љуштати.

ДА ПОПРАВИТЕ ИГРАЧКУ

Ако је целулозна играчка нашег млађег брата и сестре уљубљена лако ћете је попрати. Уљубљено место поливајте врелом водом. Целулоид ће се од тога размекшати, а ваздух у играчки који се шири од загревања исправиће уљубљено место.

ПОЛИТИКА

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ПРОСЛАВЉА ДЕСЕТО-ГОДИШЊИЦУ

Ушао директор у канцеларију и затекао Перу Ждеру како пије ракију.

— Шта, ви пијете за време рада? — упита га изненађено.

— Није то ништа — одговори мирно Пера — ја само прослављам десетогодишњицу откако сам последњи пут добио повишицу.

ПОРАШЋЕ ДЕЦА

Пошли Пата и Паја да деца купе мантиле. Кад су дошли у робну кућу Пата загледа и скоро сваком налази неку ману. Паја изнервиран рече:

— Зар не мислиш да је боље да се одмах одлучим, иначе ако наставиш како си почела деца ће порастити!

ДА БИ ИМ БИЛО ЛАКШЕ

Пустио Паја Патак први пут своја три сестрића сама на одмор. Да би био сигуран да ће му писати, он им купи неколико карата на којима је он написао своју адресу и замоли их да на свакој карти додају само: "Све је у реду".

— Уреду, ујка Пајо, само још би лепше било кад би ти и то написао, а у случају да не буде све како треба ми само да прегртамо.